

VERSLAG

OVER HET

bestuur & den toestand der zaken

VAN DE

Stad Turnhout,

door het Collegie van Burgemeester en Schepenen
aan den Gemeente-Raad
in zijne zitting van 6 October 1890 voorgebragen.

TURNHOUT

BOEK- & STEENDRUKKERIJ JOSEPH SPLICAL

MDCCCLXXX

MIJNE HEEREN,

In uitvoering van het artikel 70 der gemeentewet, hebben wij de eer UEd. verslag voor te leggen over het bestuur en den toestand onzer stadszaken, gedurende het dienstjaar 1889-1890.

TITEL I.

STAAT DER BEVOLKING.

Onze bevolking groeit immer aan. Van 18023 inwoners die onze stad telde op 31 December 1888, was zij op het zelfde tijdstip in 1889 geklommen tot 18268, waartusschen 8921 mannen en 9347 vrouwen.

Burgerlijke Stand.

GEBORTEN, OVERLIJDENS, HUWELIJKEN, ECHT-
SCHEIDINGEN,
ERKENNING EN WETTIGING VAN KINDEREN.

Alle inlichtingen deswegens zijn vervat in de omstandige tabellen die wij hier laten volgen.

Met eene vergelijking daar te stellen tusschen de jaren 1888 en 1889, wordt het UEd. vergemakkelijkt den staat der bevolking en de beweging van den burgerlijken stand in grond na te gaan.

Van de sterfgevallen in 1889 telt men er :

	MANNEL.	VROUWEL.
Onder 1 jaar	39	35
Van 1 tot 7 jaren	28	27
Van 7 tot 15 „	2	5
Van 15 tot 21 „	5	6
Van 21 tot 50 „	23	28
Boven de 50 „	57	74
	<hr/>	<hr/>
	154	175

Totaal 329

Overleden in Januari	28
„ „ Februari	29
„ „ Maart	27
„ „ April	26
„ „ Mei	27
„ „ Juni	31
„ „ Juli	27
„ „ Augustus	26
„ „ September	34
„ „ October	23
„ „ November	21
„ „ December	30

Totaal 329

JAREN		1888		1889	
GETAL GEBOORTEN	MANNELIJKE	351	331	00	20
	VROUWELIJKE	295	307	12	00
TOTAAL		646	638	00	8
GETAL STERFGE- VALLEN	MANNELIJKE	186	154	00	32
	VROUWELIJKE	192	175	00	17
TOTAAL		378	329	00	49
Meerder gestorven dan geboren		00	00	00	00
Meerder geboren dan gestorven		268	309	41	00
GETAL DOOD GEBOREN in de geboorten en sterfgevallen niet begrepen	MANNELIJKE	19	9	00	10
	VROUWELIJKE	11	9	00	2
TOTAAL		30	18	00	12
AANMERKINGEN					
In 1889 zijn hier ter stede 9 personen overleden die geen deel van de bevolking maakten, tervijl er 11 die hier woonachtig waren, elders overleden zijn. Tusschen de 638 geboorten zijn er 24 onwettige kinderen, waarvan 13 mannelijke en 11 vrouwelijke.					

Volgens opgaaf zijn er gestorven in 1889 tengevolge van :

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Aangeboren krachteloosheid.	2	2
Kroep.	15	23
Typhuskoorts.	1	3
Kinkhoest.	2	2
Kinderbedziekte.		4
Longtering	17	16
Andere slepende borstziekten.	0	1
Luchtpijpontsteking, longontsteking, fleuris en acute ziekte der ademhalingswerktuigen	23	20
Hartziekten.	24	32
Darmontsteking, buikloop.	19	16
Val van eene hoogte.	1	0
Verworging.	2	0
Verdrinking.	1	0
Onbekend.	1	1
Andere ziekten.	46	55
	<u>154</u>	<u>175</u>
Overeenkomend getal	329	

HUWELIJKEN.

Ouderdom der gehuwden :

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Beneden de 18 jaren.	0	0
Van 18 tot beneden 21 jaren.	5	15
» 21 » » 25 »	57	50
» 25 » » 30 »	33	33
Mede te dragen	95	98

	Medege dragen	95	98
Van 30 tot beneden 35 jaren.	8	9	
» 35 » » 50 »	14	8	
» 50 ten minste.	2	1	
	<u>24</u>	<u>18</u>	
Getal huwelijken 116.	116	116	
	<u>232</u>		

ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN.

	MANNELIJK	VROUWELIJK
Erkend in de huwelijksakte.	12	8
	<u>20</u>	

VERANDERING VAN WONING.

De personen die van 1 januari tot en met 31 december 1889 onze stad of haren buitenkring kwamen bewonen, worden onderverdeeld als volgt :

Van andere gemeenten van het rijk : 244 mannen, 224 vrouwen.

Van buiten 's lands :

Uit Holland.	10	9	»
Frankrijk.	3	2	»
Zuid-Amerika.	3	5	»
	<u>16</u>	<u>16</u>	
	260	240	
	<u>500</u>		

Zijn van hier vertrokken :

Naar andere gemeenten van het rijk : 256 mannen, 261 vrouwen.

» » koninkrijken en landen :

» Holland.	22	»	19	»
» Frankrijk.	1	»	0	»
	<hr/>		<hr/>	
	279		283	

562

Zoodat er 19 mannen en 43 vrouwen meerder zijn vertrokken dan komen wonen.

REGISTERS DER BEVOLKING.

Volgens de jongste onderrichtingen zal er in het Rijk op 31 December aanstaande eene algemeene volkstelling geschieden.

In dit vooruitzicht hebben wij de verdeeling der wijken bij straten vastgesteld, en doen overgaan tot de hernummering der huizen. Voor de buitenwijken hebben wij het doelmatig geacht de oude wijze van nummering te behouden.

Deze bewerking zal de aanschaffing van nieuwe bevolkingsregisters veroorzaken.

INBURGERING.

Wij hebben sedert ons laatste verslag slechts eene verklaring van inburgering ontvangen.

REGISTERS VAN DEN BURGERLIJKEN STAND.

Hunne neerlogging heeft tot geene hoegenaamde aanmerking aanleiding gegeven; ook worden zij met de meeste zorg en nauwgezetheid gehouden.

Dit jaar bekwam de Societeit St Jan Francis Regis 67 extrakten.

TITEL II.

GEMEENTE-BESTUUR.

Gemeente-Raad.

Er is sedert het ontslag van den heer Hoefnagels eene vacatuur in onzen Gemeente-Raad.

Deze heer behoorde tot de helft der heeren Raadsleden, die met 31 December aanstaande zullen aftreden, en welke zijn :

De heeren Goelen Ad.
Hendrickx H.
Hoefnagels A.
Hombrouck C.
Marynen J.
Straelen J. B.
Van Hal V.
Wouters J. B.

Op zondag, 19 dezer maand, zal er volgens de verordende Kieswetten eene gemeentekiezing plaats hebben tot vernieuwing van de grootste helft der leden in den Gemeente-Raad. De Raad hield in 1889 vier en twintig zittingen.

Collegie van Burgemeester en Schepenen.

Zonder verandering.

Gemeente-ontvangst.

Het bureel van den heer Gemeente-ontvanger is thans gevestigd in de Leopoldstraat, nr 25.

Personeel en inrichting der bureelen.

Dit is hetzelfde gebleven.

Tijdens de bespreking der begrooting voor 1890, is de jaarwedde van den Stadsbode gebracht op 850 franks.

Deze van den klerk ter Secretarij werd bepaald op 1200 franken, en degene van den klerk der bevolking op 1400.

Kiesexamen.

Voor de kiesexamen der maand Maart, hebben er zich dit jaar 49 kandidaten aangeboden.

44 hunner vroegen hetzelfde in de vlaamsche taal te ondergaan, en 5 in het fransch.

Deze laatsten bekwamen allen het diploma.

Voor de kantonale Jury verkregen 21 kandidaten het

diploma, terwijl er van de andere, 16 in beroep gingen, waarvan nog 10 het diploma verwierven.

Kiezerslijsten.

Wij laten eene beknopte opsomming volgen der omwerking van de kiezerslijst in 1890, door ons op 3 september jongstleden bepaald gesloten.

JAREN	ALGEMEENE KIEZERS	PROVINCIALE KIEZERS	GEMEENTE KIEZERS
1889	324	897	1102
1890	329	924	1138
Verschil	in meer	5	36
	in min	00	00

Op den lijst van 1889 werden doorgehaald :

10 algemeene kiezers, waaronder 6 overledenen, 3 vertrokken, en 1 die den cijns niet meer bezit.

29 provinciale, waarvan 9 overledenen, 16 vertrokken en 4 den cijns niet meer betalende.

16 gemeentekiezers ; tusschen hen zijn er 3 overledenen, 3 vertrokken en 10 die den vereischten cijns niet meer betalen.

Buitendiën vervallen 4 algemeene kiezers tot den rang van provinciale, en 3 provinciale tot dien van gemeentekiezer.

Klommen tot den rang van kiezer voor den Provincieraad 7 gemeentekiezers, terwijl 15 provinciale als algemeene kiezers werden ingeschreven.

De gansch nieuwe kiezers worden onderverdeeld in 4 algemeene, 58 provinciale en 29 voor de gemeente.

Wetgevende Kamers.

De kiezers voor de Wetgevende Kamers, op de lijsten in 1890 gebracht, verdeelen zich in :

Kunstschilders, beeldhouwers, bouwkundigen	3
Logement-, hotelhouders en restaurateurs	3
Advokaten en pleitbezorgers	4
Bankiers, wisselaren en wisselagenten	4
Beenhouwers	8
Bakkers en banketbakkers	14
Winkeliers (klein handelaren)	20
Brouwers	5
Herbergiers en slijters in dranken	23
Landbouwers en pachters	36
Stokers	0
Aannemers van gebouwen	4
Fabrikanten en suikerraffineerders	13
Staatsambtenaren en bedienden	8
Provinciale en gemeenteamttenaren en bedienden	2
Letterkundigen en dagbladschrijvers	0

Mede te dragen 147

	Medegedragen	147
Drukkers en boekhandelaars		6
Nijveraars (meesters van fabrieken of groote werkplaatsen)		12
Nijveraars niet bijzonder aangeduid		3
Rechters en Raadsleden		7
Metsers		1
Genees- en heelmeeesters		4
Schrijnwerkers		5
Molenaars		3
Ministers van erediensten		9
Kooplieden, reeders, commissionarissen en makelaars		37
Notarissen		4
Officieren van het leger		0
Goud- en zilversmeden, juwelieren en horlogiemakers		1
Decoratie- en gebouwschilders		0
Apothekers en drogisten		4
Leeraren en onderwijzers		2
Eigenaars, renteniers, burgerlijke en militaire gepensioneerden		37
Bedrijven niet aangeduid		47

— —
Samen 329.

Gezwoornen.

In de maand Augustus is de lijst der personen herzien, die in onze stad de vereischte hoedanigheden bezitten om het ambt van gezwoorne te bekleeden. Zij zijn ten getalle van 58.

Kiezingen.

Don 25^e moi dezes jaars is er overgogaan tot de verkiezing van drie Provincie-Raadsleden voor het kanton Turnhout,

waarbij de heeren aftredende leden J. Smolderen, V. Van Hal en A. Versteylen, zonder strijd werden herkozen.

Bestuurszaken, Stadsschriften, archieven.

De heer P. Vues is begonnen met het opmaken der alphabetische tafel der oude goedenisboeken in de archieven berustende. Dit werk eens voltrokken, zal de opzoeeking van de oude titels van eigendom merkelyk vergemakkelijken.

Gemeentegoederen.

ROERENDE EN ONROERENDE.

Verleden jaar hadden wij het genoeg te melden onder het rubriek " gemeente lager onderwijs „, dat het Staatsbestuur had besloten tot de tusschenkomst voor een derde, in de onkosten van vergrooting der gebouwen van Stads Meisjesschool.

Dientengevolge zijn wij op 1 october 1889 overgegaan tot de aanbesteding derzelve, alsmede tot de vollediging van het mobilair.

Werden aannemers verklaard, voor de vergrooting der gebouwen, de heer Louis Gys, Meester-metsers, voor de som van fr. 5140.

Voor het mobilair, de heer C. Vanden Bosch, Meester-timmerman, voor de som van fr. 1860.

Samen fr. 7000.

Bij ministeriëel besluit van 3 februari 1890, is er ons op de Staatsgelden eene bijlaag verleend van 2334 franken.

Aankoopingen, verkooping, mangelingen.

Geene:

Betwistbare zaken.

Wij verwijzen hiervoor naar onze verslagen der jaren 1887 en 1888.

Gemeente-reglementen.

De regeling der markten is meermalen ter bespreking geweest.

De bijzondere Commissie, hiertoe in den Raad genoemd, heeft zich alle mogelijke inlichtingen verschaft en hare verslagen hebben tot eene bepaalde verandering in de zaak aanleiding gegeven.

Immers zijn in grondbegin de drij volgende punten door den Raad deswegens aangenomen :

1° De zaturdagsche markt van allerlei waren blijft behouden ;

2° Staangelden zullen worden geheven voor alle zulke koopwaren, nader te bepalen en gelijkolijk op alle kramers ter markt verschijnende ;

3° Er zal ook eene taks worden geheven op alle leu-

ders-kooplieden, hunne waren op het grondgebied der stad rondventende.

Nadat de Raad zich hierover beslissend had uitgedrukt, belaste dezelve het Schepen-Collegie een ontwerp van reglement-tarief op te maken, met opgaaf van taksen en koopwaren aan de belasting te onderwerpen.

TITEL III.

GEMEENTE-INKOMSTEN.

Ontleding der gemeente-rekening van 1889 en waardeering der begrooting van 1891.

GEWONE EN BUITENGEWONE ONTVANGSTEN.

a. GEWONE.

Erfelijke inkomsten.

	Rekening.	Begrooting.
Verhuring van huizen en andere opbrengende gebouwen	6530, »	6580, »
Verkoop van turf, schadden, hout en strooisel, enz.	110, »	100, »

Gemachtigde heffingen, schattingen en belastingen.

Voor het onderhouden en verbeteren der buurtwegen	5764,44	5800, »
Opbrengst van het staangeld in het vleeschhuis.	613, »	500, »
Gewone additioneele centiemen op de belastingen	5002,44	5000, »
1/4 der belasting op de honden.	541,06	550, »
Aandeel der stad voor de afgeschafte oetrooi-rechten volgens de wet.	68084,74	68084,74
Belastingen op de rijtuigen op veren of riemen	3230, »	3300, »
Idem op paarden en ossen	4356, »	4300, »
Idem van de belasting op het bebouwd kadastral inkomten der bewoonde huizen, lusthuizen en nijverheidsgebouwen gebracht op 15 %.	40655,25	41000, »

Andere ontvangsten.

Opbrengst der ruiming van de stadspissijnen en gemakken	75, »	75, »
Opbrengst der akten van den burgerlijken stand	119,64	175, »
Aandeel der stad in het gemeentefonds van frs. 6000000.	00,00	16670, »

b. BUITENGEWONE.

Goed slot der vorige rekening	44858,51	00,00
Overschot der vorige dienstjaren op de begrooting	00,00	29442,17
Toelage van de provincie voor de stadsteekenschool	600, »	1000, »
Toelage van den Staat voor de stadsteekenschool	600,00	2000, »

Toelaag voor de muziekschool van de provincie.	500, »	500, »
Id. voor het lager onderwijs van den Staat.	14285,00	18000, »
Toelaag voor het lager onderwijs van de Provincie	5500, »	1800, »
Id. voor de bewaarscholen van den Staat .	750, »	750, »
Id. van den Staat voor de afwatering der Bentel- en Klinkstraten en andere waterwerken, niet ontvangen in 1889.	00,00	5250, »
Toelaag van den Staat voor den buurtsteenweg Turnhout-Thielen, met vertakking op Seven-donck, 27/60 .	00,00	51237, »
Toelaag der Provincie id. 20/60	00,00	37953, »
Toelaag van den Staat voor de herinrichting der Stadsteekenschool 2/5	00,00	2080, »
Id. der Provincie voor id. 1/5	00,00	1040, »
Uitgift van 26 kasbons à 1000 fr. ieder, à 4 % 's jaars, voor voormelden buurtsteenweg en voor de herinrichting der Stadsteekenschool.	00,00	26000, »
Verkoop van staande te wassen boomen aan het kerkhof en op de gemeentewegen.	00,00	800, »
Vershillende ontvangsten, interesten der spaarkas begrepen.	745,43	700, »
Buitengewone opcentiemen	30881,27	30750, »
Drij buitengewone opcentiemen op de drij grondslagen voor betaling der interesten van de uitgegevene kasbons	00,00	2550, »
Militaire logementen, transporten, enz.	00,00	1000, »
Teruggave van de verschotten gedaan voor de knuisching der rivieren <i>ex officio</i> , ten laste der boordeigenaars	70,59	100, »
Opbrengst van reeds verleende en nog te verleenen concessiën voor begraafplaats op het gemeentekerkhof	00,00	600, »

Belasting op de draaiorgels, tenten en barakken	3014,50.	3000, »
Schoolgelden der betalende leerlingen in de lagere scholen	1880,25	2000, »
Schoolgelden der betalende leerlingen in de bewaarscholen	202,50	200, »
Dividend van den buurtspoorweg Antwerpen-Oostnalle-Turnhout (3 1/2 % op 182,000, ») vervallende op einde December 1891	6894,52	6370, »
2 ^e Dividend id. id. id.	00,00	500, »

GEWONE EN BUITENGEWONE UITGAVEN.

1. Kapittel. Huishoudelijk plaatselijk bestuur	17963,52	17800, »									
2. » Publieke veiligheid en gezondheidsgesteltnis, enz.	25360,06	31980, »									
3. » Gemeentewerken	11306,70	11620, »									
4. » Handel en scheepvaart	00,00	00,00									
5. » Caserneering, logementen en militaire transporten	00,00	1000, »									
6. » Publieke weldadigheid	<table border="0"> <tr> <td>Godshuizen</td> <td>22345,00</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Armen</td> <td>41750,00</td> <td>68357,50</td> </tr> <tr> <td>gem. fonds</td> <td>13661,25</td> <td></td> </tr> </table>	Godshuizen	22345,00		Armen	41750,00	68357,50	gem. fonds	13661,25		77759,25
Godshuizen	22345,00										
Armen	41750,00	68357,50									
gem. fonds	13661,25										
7. » Eeredienst	1300, »	2000, »									
8. » Openbaar onderwijs	42395,08	46405,36									
9. » Schoone kunsten	6442,88	9350,00									
10. » Gevestigde schuld.	9512,09	12016,09									
11. » Regelingen	432,19	500, »									
12. » Herhalingen	2220,80	1134,00									
13. » Buitengewone uitgaven.	6180,24	122585,00									
14. » Verschillende uitgaven.	4345,58	4919,70									
15. » Nieuwe werken en bijzondere uitgav.	6370,00	23811,08									
Totaal	202156,73	362880,48									

UITKOMST DER BEGROOTING VAN 1891.

Ontvangsten	fr. 377756,91
Uitgaven	» 362880,48
Overschot fr.	<u>14876,43</u>

Oude schulden.

Deze zijn dezelfde gebleven.

Leeningen.

Men raadplege hierover de verslagen der jaren 1889 en 1886.

Finantiëele gesteltenis.

De rekening van 1889 sluit met eenen boni van 43707,41 franks.

Oogenschijnlijk is deze toestand allergunstigst; doch er dient rekening te worden gehouden der volgende sommen, als aftrek op dit overschot, en waaruit blijkt dat de jaarlijkse boni slechts 6428.92 franks is.

Immers moeten op de begrooting voor 1891 worden herbracht als ongebruikt of beschikbaar gebleven tot de volgende einden :

- 1° Tot afleg van eenen coupon der leening 1880 niet aangeboden in 1888 fr. 4.00
- 2° Aandeel der stad in de herstelling van twee schilderijen in St. Petruskerk fr. 225.00

Mede te dragen fr. 229.00

Medege dragen	fr. 229.00
3° Afwatering der Bentel- en Klinkstraten en andere waterwerken	fr. 15750.00
4° Voor verbetering der riolen en waterloopen	fr. 1691.08
Daarbij moet worden gevoegd het hoofd der begrooting van 1890, gebracht als overschot der vorige dienstjaren	<u>fr. 24858.41</u>

franks 42528.49

Hiervan af te trekken de toelaag nog te ontvangen voor de afwatering der Bentel- en Klinkstraten fr. 5250.00

Deze som van franks 37278.49 afgetrokken van het overschot der rekening 1889, geeft voor waren boni zooals hooger werd gezegd fr. 6428.92 c.

De opbrengst van één opcentiem op de drie grondslagen van belasting, gaf in 1888 fr. 853.54 en in 1889 fr. 857.84, verdeeld als volgt :

Grondlasten	fr. 378.55
Personeel	fr. 336.07
Patenten	fr. 143.22

Samen franks 857.84.

In 1885 bedroeg één opcentiem ten voordeele der gemeente frs. 837.38, dus op de vijf jaren een verschil in meer van frs. 20.46 c.

Voor het vijfjarig tijdperk van 1885-1890 eene vergelijking makende der opbrengst van de stedelijke belasting op het bebouwd kadastraal inkomen, vinden wij dat deze is geklommen van fr. 38864.85 in 1885 tot fr. 41326.50 in 1890.

De opbrengst der belasting op paarden, ossen en rijtuigen is nagenoeg dezelfde gebleven.

Comptabiliteit.

BEGROOTING VAN 1890.

Zij werd door de bestendige Deputatie vastgesteld :

In ontvangsten op	fr. 352721.55.
In uitgaven	fr. 342128.38.
In overschot	fr. 10593.17.

Rekening over 1889.

Volgens de aan onderzoek onderworpen rekening, bedragen :

De ontvangsten	fr. 245864.14.
De uitgaven	fr. 202156.73.
Het overschot	fr. 43707.41.

Pensioenkas der toegevoegden.

De jaarlijkse opname van het fonds bestatigde :

In ontvangsten	fr. 1277.37.
In uitgaven	fr. 909.09.
In overschot	fr. 368.28.

Met het overschot der gunstige sluiting van verleden jaar, werd er eene belgische inschrijving 3 % ter kapitale som van fr. 500 bewerkt.

Het actief is aldus gebracht in verschillende weerden op fr. 15765.69.

TITEL IV.

LIEFDADIGE GESTICHTEN.

Bureel van Weldadigheid.

In vervanging van den heer L. Jansen is op 18 november 1889 tot lid van het Bureel genoemd de heer G. Amsens, koopman alhier.

Geneeskundige dienst.

Deze dienst zal met 1 Januari aanstaande, zoo als vooreen, door vier geneesheeren worden waargenomen, daar op 28 Juli laatst de benoeming van den heer Em. Somers als dokter van den Armen werd bekrachtigd.

Eventwel zal er uit dien hoofde geene vermeerdering van uitgaaf ontstaan, daar het voorbestemd krediet tusschen de vier doktors evenredig zal worden verdeeld.

Het Bureel houdt zich ook bezig met het onderzoek van het vraagstuk, of het niet doelmatig zoude kunnen worden bevonden, het verdeelingstelsel per wijk aan ieder

der doktors op te schorsen, en desdoende de bedeeden door het Bureel vrij te laten zich te wenden tot den geneesheer van hunnen keus.

Roerende en onroerende goederen.

Bij koninklijk besluit van 29 November 1889 werd het Arbbestuur gemachtigd :

1^e Aan eenen eigendom, gelegen in de Warandestraat en dienende voor Pastorij, verschillende herstellingswerken uit te voeren, waarvan de onkosten op fr. 14573.54 werden geraamd.

2^e Tot dit doel openbare belgische fondsen te verkopen ten beloope van fr. 14700...

Daar de uitgaaf het bestek heeft overtroffen, is het Bureel bemachtigd geworden hiertoe eene som van 1000 franks voorloopig te gebruiken tot betaling der werken mits latere regeling bij de algemeene afrekening.

Deze som werd beschikbaar door het uitlotten eener stadsobligatie, dewelke met 1 Juli afgelegd is.

De thans nedergelegde rekening der herstellingswerken beloopt tot 15919.99 franken.

Giften en legaten.

Geene legaten zijn er gedaan in het afgelopen jaar.

Het Arbbestuur ontving eene gift van 500 franks voor bekomene concessie op het Gemeentekerkhof, ten voor-

deele van de afstammelingen van wijlen den heer Georges Peeters, en wijle zijne echtgenote vrouwe Anna Maria Van Miert.

Aankoopingen, verkooping, mangelingen.

Sedert ons laatste verslag is er door het Arbbestuur verkocht in de Baerleheide, eene hoeveelheid wassenden mast, hout en strooisel waarvan de totale opbrengst was fr. 5753.

Aflegging en aanlegging van kapitalen.

Zie hiervoor : Roerende en onroerende goederen.

Comptabiliteit.

REKENING 1889.

Zij sluit in :

Ontvangsten op	fr. 64333.37
Uitgaven op	» 58992.21
	<hr/>
	Overschot fr. 5341.16

BEGROOTING 1890.

Deze is vastgesteld :

In ontvangsten	fr. 67804.10
In uitgaven.	» 67724.40
	<hr/>
	Overschot fr. 79.70

In 1889 bedroeg het aandeel der stad tot vorming van het gemeenzaam fonds fr. 10680, „ terwijl, volgens reke-

ning van hetzelfde jaar aan de stad hiervan werd bedeed fr. 12307,69 c.

Voor het jaar 1890 is het aandeel der stad bepaald op fr. 10813.80, à rato van 18023 inwoners aan 0.60 fr. per hoofd.

Nochtans dat er een bijvoeglijk aandeel voor 1890 is geëischt van fr. 2703.45 op voet van 0.15 fr. op 18023 inwoners.

Voor 1891 heeft men ons aandeel gebracht op fr. 10960.80, 't zij 18263 inwoners aan 0.60 fr.

Onderstanden, uitdeelingen.

De ontleening van eenige cijfers aan de nedergelegde rekening over 1889 van het Bureel van Weldadigheid, doet klaar uitschijnen het gewicht van den dienst tot openbaren onderstand in onze stad.

In geld	fr.	14000.00
In brood, medebegrepen aan vreemdelingen, zuiver	»	11875.04
In kleederen lijnwaad en beddegoed	»	1065.41
In geneesmiddelen	»	1691.17
Jaarwedden der genees-, heel en vroedmeesters	»	3000.00
Mondkosten enz. der bestedelingen ten huize	»	14999.20
Voor armen ter woonst in andere gemeenten geholpen in 1889.	»	1992.30
Voor armen ter woonst in vroegere jaren	»	309.00
Voor huishuren	»	2700.00
Aan vreemde behoeftigen, alhier ondersteund (in ver-schot) buiten het brood voor 980.20 fr.	»	2714.50

De stad verleende voor		
Buitengewone toelaag	fr.	10000.00
Gewone toelaag	»	23150.00
Voor armen in vreemde gemeenten		
Ondersteund in 1889	fr.	2000.00
Id. in vroegere jaren	»	500.00

Niet alleen spruiten de bezwarende kredieten van den openbaren onderstand, onder kapittel VI der stedelijke begrooting, voort uit den dienst van het Bureel van Weldadigheid, maar deze klimmen in verhouding der steeds aangroeiende bijdrage der stad tot vorming van het gemeenzaam fonds, waarvan hooger gewag, en ook door den onderhoud der behoeftigen van alle rangschikking, zoowel in het Gasthuis als in het Godshuis, en waarover wij onder de volgende rubriek " Godshuizen " meer omstandig handelen.

De bakkerij van het Bureel van Weldadigheid is afgeschaft, doordien de levering van het brood voortaan is overgelaten aan de vrije mededinging mits eene voorafgaandelijke prijsstelling door het Bestuur.

Betwistbare zaken.

Geene.

Godshuizen.

BESTUUR.

Hierin kwam geene verandering.

Roerende en onroerende goederen.

Bij koninklijk besluit van 17 Maart 1890, verwierf het Bestuur der Godshuizen machtiging uit de hand te verkoopen voor de som van 10000 fr., een huis met afhankelijkheden, alhier gelegen, hoek der Korte en Lange Begijnestraten.

Giften en legaten.

St. Elisabeth's Gasthuis en St. Petrus Godshuis ontvingen ieder in gift eene som van 250 frank, van den heer notaris Alb. Van Genechten namens de erfgenamen Peeters-Van Miert, voor eeuwigdurende concessie op het Gemeente kerkhof, ten voordeele van de afstammelingen van wijlen den heer Georg. Peeters, en wijle zijne echtgenote vrouwe Anna Maria Van Miert.

Aankoopingen, verkooping, mangelingen.

Er is eindelijk akkoord aangegaan tot den verkoop aan de Nationale Maatschappij der Buurtspoorwegen te Brussel, van een gedeelte van het perceel land, toevoorende aan St. Elisabeth's Gasthuis, gelegen tegen den Antwerpschen Steenweg, kadastraal bekend wijk P n° 143a, voor eenen gezamentlijken inhoud van 79 aren 73 centiaren, voor de totale som van 14203.50 fr.

Ter streke de Meir is er met den aanpalenden eigenaar overeenkomst gesloten tot afstand uit der hand namens het Beggijnhof van eenen reepel grond langsheen de straat, ka-

dastraal gekend wijk Q n° 27a, ter grootte van 2 aren 59 centiaren, voor den prijs van 700 frank.

Er is thans een onderzoek geopend over den verkoop door de Godshuizen namens het Beggijnhof, van twee parcellen grond, ter streke Lokerackers, tegen den steenweg naar Gierle, groot samen 20 aren 90 centiaren, aan den prijs van 1450 franken.

Aflegging en aanlegging van kapitalen.

De gansche uitgift van 63 kasbons van duizend franks, ieder aan 4 %, waartoe de stad in 1889 werd gemachtigd tot verschillende einden, is geschied ten voordeele van St. Elisabeth's Gasthuis, bij verkoop van belgische annuïteiten 4 %.

Comptabiliteit.

Voor 1890 zijn de begrootingen vastgesteld als volgt :

	Ontvangsten	Uitgaven	Overschot
Ste Elisabeth's Gasthuis.	fr. 42197.23	fr. 42155.00	fr. 42.23
St. Petrus Godshuis	» 39492.75	» 39398.56	» 94.19
Beggijnhof	» 16091.53	» 16077.41	» 14.12
Algemeen totaal	fr. 97781.51	fr. 97630.97	fr. 150.54

De nedergelegde rekeningen over 1889 bedragen :

	Ontvangsten	Uitgaven	Overschot
St. Petrus Godshuis.	fr. 40512.76	fr. 29999.98	fr. 10512.78
Beggijnhof.	» 15753.00	» 14786.36	» 966.64
St. Elisabeth's Gasthuis.	» 22158.05	» 23638.94	» 1480.80

Malislot.

Betwistbare zaken.

Geene.

Beggijnhof.

FONDATIE EN INFIRMERIJ.

In de infirmerij waren 8 zieke of gebrokkige begijnen opgenomen. De Fondatie telt nog steeds 9 kostgangers.

Een koninklijk besluit van 25 november 1889 machtigde het Bestuur der Godshuizen tot den verkoop van openbare belgische fondsen tot 1100 franks, voor te doene herstellingen aan eenen eigendom van het Beggijnhof, en door de stad gehuurd om te dienen voor vleeschhal.

St. Elisabeth's Gasthuis.

De religieuzen zijn thans ten getalle van negentien.

Het middelmatig getal verpleegde ziekenen was 40.

De dagelijksche onderhoudsprijs voor 1890 in St. Elisabeth's Gasthuis werd vastgesteld op 1.61 fr.

Men onderhield ten laste van Turnhout	269 personen
Andere gemeenten	13 »
Staat	1 »
Geeneenzaam fonds	1 »
Voor hunne penningen	26 »
	<hr/>
	310 personen.

Voor den inwendigen dienst van het gesticht werden de volgende kredieten vereischt in 1889 :

Aan eetwaren	fr. 5230 97
Aan dranken	» 2067.68

Aan brand en licht	fr. 1457.08
Aan kleeding en beddegoed	» 600.00
Aan meubelen en keukengerief	» 508.61
Voor nettigheid	» 240.84
Voor loon aan knechten en arbeiders	» 1967.10
De stad verleende als gewone toelaag voor onderstand	» 2900 00
Buitengewoone toelaag voor onderstand	» 3000.00

St. Pieters Godshuis.

Gemiddeld bevonden er zich 126 bestedelingen in het gesticht.

9 kloosterzusters zijn er thans in werking.

Voor den eigentlichen inwendigen dienst waren de volgende kredieten benoodigd :

Voor eetwaren	fr. 8349 97
Voor dranken	» 4187.27
Voor brand en licht	» 993.94
Voor kleeding en beddegoed	» 2338 42
Voor meubelen en keukengerief	» 424 91
Voor nettigheid	» 194.70

Voor den onderhoud der onderlingen en weezen met plaatsing ontving het gesticht eene toelaag van de stad van 7177.59.

Zinneloozen.

De stad had te voorzien in den onderhoud van 25 zinneloozen. Zij betaalde hiervoor aan de verschillende gestichten in 1889 frs. 2312.50 c.

Blinden en doofstommen.

Hiervoor deed men eene uitgaaf van 576.52 franks. Te Brugge onderhield men 3 stomdooven en blinden; te Zwijn-drecht één blinde en te Lovendegem één stomdoove.

Bedelaarswerkhuizen.

In 1889 was middelmatig het getal bedelaars 34. Benevens het aandeel door het gemeenzaam fonds bijgebracht, betaalden wij hiervoor 2880.72 frs.

Vier inboorlingen van Turnhont bevonden zich in de her-vormingsschool te Ruysselede, waar men fr. 364.25 betaalde.

De ontvangsten uitsluitend ten laste der stadskas en waarvan de dienst slechts voor order luidens de wet door het Bestuur der Godshuizen wordt verricht, onderverdeelen zich als volgt :

Voor onderhoudskosten van ouderlingen en weezen besteed in het gesticht.	fr. 7177.59
Voor onderhoud van bedelaars, blinden, enz.	» 7136.24
Voor onderstanden in vreemde Gods- of Gasthuizen in 1889.	» 2000.

**TITEL V.
EEREDIENST.**

Geestelijkheid.

Deze is dezelfde gebleven.

Kerkfabrieken.

Zonder verandering.

Rekeningen. — 1889.

a. St. PETRUS-KERK.

De Bestendige Deputatie des Provincieraads heeft deze vastgesteld :

In ontvangsten op	fr. 21879.39
In uitgaven op	» 21800.78
In overschot	fr. 78.61

b. O.-L.-VROUW TE SEVENDONCK.

Zij werd vastgesteld als volgt :

Ontvangsten	fr. 673.55
Uitgaven	» 641.14
Overschot	fr. 34.41

Begrootingen. — 1890.

a. St. PETRUS-KERK.

Zij is door de provinciale Overheid vastgesteld als volgt :

Ontvangsten	fr. 22662.13
Uitgaven	» 22631.06
Overschot	fr. 31.07

b. O.-L.-VROUW TE SEVENDONCK.

Zij bedraagt :

In ontvangsten	fr. 690.51
In uitgaven	» 686.84
In overschot fr.	3.67

Roerende en onroerende goederen.

Ten einde alle pretentie van het kerkfabriek van St. Pieter op het gras van het gemeentekerkhof geregeld zij, uit rede van onderhoud van een monumentaal ijzeren kruis over eenige jaren op zijne kosten aldaar geplaatst, heeft de stad goedgevonden hiervan den afkoop te bewerken aan den prijs van 1134 franks. Deze afkoop is door de provinciale Overheid gemachtigd in zitting der Bestendige Deputatie op 16 Mei dezes jaars.

Voortaan dus zal de opbrengst van het gras aan de stad blijven, terwijl zij het kruis in eigendom bezit, en hieraan den noodigen onderhoud zal doen.

Giften en legaten.

Geene.

Kapitalen.

Wij hebben hieromtrent niets merkwaardigs te vermelden.

TITEL VI.

OPENBAAR ONDERWIJS.

College van humaniteiten.

De toestand blijft dezelve als verleden jaar. Het gesticht is even bloeiend.

De eerwaarde heer V. Van de Put is als overste verplaatst naar Kortrijk, terwijl de eerwaarde heer A. Van de Weyer hem in zelfde hoedanigheid te Turnhout heeft vervangen. De eerwaarde heer Janssens, bestuurder van de Apostolische school, is als Rector gezonden naar Luik, en alhier door den eerwaarden heer Caris opgevolgd.

Staatsmiddelbare school.

Bij koninklijk besluit van 8 April dezes jaars, werd het bureel der Staatsmiddelbare school voor het tijdperk 1890-1892 vernieuwd als volgt :

In den Gemeenteraad :

De heer Ed. Glénisson, uittredend lid, en de heer H. Hendrickx ;

Buiten den Raad :

De heer J. Hollemans, uittredend lid, en de eerw. heer J. B. Pittoors, pastoor-deken.

Het personeel bleef hetzelfde, en wogens den algeme-

nen toestand der school is niets merkwaardigs te vermelden.

In den algemeenen prijskamp voor de vlaamsche taal, tusschen de leerlingen der Staatsmiddelbare scholen van tweeden graad in 1890, muntte de school van Turnhout uit op meest loffelijk wijze. Immers de heer Morcels Louis, behaalde den eersten prijs met 83 punten op 100 van de 49 ingeschrevene mededingers der rangschikking B, terwijl de heer Verschoren Frans, wiens prijsbehaling wij reeds verleden jaar mochten melden, nu alléén den prijs bewam der rangschikking C, met 70 punten tusschen de 44 ingeschrevene deelnemers aan den prijskamp.

Gemeente lager onderwijs.

Op 1 April dezes jaars, is dame Deckers-De Belser, hoofdonderwijzeres der gemeente meisjesschool, na eene kortstondige ziekte, overleden.

Haar verlies liet eene groote leemte in het onderwijs aan haar bestuur toevertrouwd, en veroorzaakte eene algemeene verslagenheid, daar zij in haar ambt het volle vertrouwen en de opréchte achting van eenieder had weten te winnen.

Tusschentijdig stelde het Schepencollegie Mej. Verbruggen, eerste hulponderwijzeres aan, om hare plaats te bekleeden, terwijl het overige werk aan de drie nog blijvende hulponderwijzeressen werd overgelaten.

Haar is uit dien hoofde eene bijzondere bezoldiging verleend.

Op 5 Mei volgende benoemde de Gemeenteraad tot Bestuurster der school Mej. Cath. De Wit, te Turnhout geboren den 18 Januari 1868, gediplomeerde onderwijzeres der geagreëerde normaalschool van Herenthals.

Deze is op 30 Juli volgende voorloopig in dienst getreden.

Hare jaarwedde is bepaald op 2000 franks benevens vrije huisvesting.

Overigens is het personeel der gemeente lagere scholen hetzelfde gebleven.

Het getal scholieren in de gemeente jongensschool steeg tot 105, waartusschen 102 kosteloze en 3 mits betaling.

De bevolking der gemeente meisjesschool klom tot 197 waarvan 48 mits betaling en 149 kosteloos.

De bewaarafdeeling telde 180 kinderen, van welke 26 schoolgeld betaalden.

De gebouwen der gemeente meisjesschool met aanhechtige bewaarafdeeling, zijn thans vergroot en het mobiliair in verhouding verméerderd.

Wij handelden hierover breedvoeriger onder titel II, "gemeente goederen."

In den jongsten prijskamp over godsdienst, door het bisdom uitgeschreven, bewam de genaamde Jos. Vriens, leerling der gemeente jongensschool, eene eervolle melding met 66,5 punten op 100.

Onderstand voor het lager onderwijs.

De nedergelegde rekening over het dienstjaar 1889, geeft voor ontvangst ten titel van toelaag voor het lager onderwijs in onze stad :

Van den Staat, als gewone	fr. 11472.60
Id. Id. als buitengewone	» 2000. »
Van de provincie.	» 5500. »
Van den Staat voor de bewaarscholen	» 750. »

Het pensioenstaandeel, ten laste der stad voor de weduwe van wijlen J. B. Cools, in leven hoofdonderwijzer te Gheel, die van 1 December 1875 tot 30 September 1877, het ambt van gemeente hulponderwijzer alhier bekleedde, is nog niet vastgesteld.

Hetzelve zal onbeduidend zijn voor onze stad.

Bijzonder lager onderwijs.

De toestand der aangenomene meisjesschool, onder het bestuur van Mej. Phil. Moerman, blijft dezelfde.

Men telt er 470 leerlingen waarvan 26 tegen betaling.

De stadstoelaag aan hare school in 1890, is met 1000 fr. verhoogd en aldus gebracht op fr. 8789,57 c.

Sedert ons laatste verslag is er in het personeel eene verandering gekomen, daar als hulponderwijzeres in dienst trad, Mej. J. J. Vogels, gediplomeerde der geagreëerde normaalschool van Herenthals.

In de aangenomene jongensschool onder bestuur van den

heer Ad. F. Jacobs, is de heer J. L. Van Olmen als negende onderwijzer aangesteld. Hij is drager van het diploma van onderwijzer der aangenomene normaalschool te Moll.

De toelaag aan deze school is gebracht van 14300 fr. op 15500 fr. uit rede dezer vermeerdering van personeel.

Zij telde 746 leerlingen, onderverdeeld in 713 kosteloze en 33 betalende.

In 1889 behaalde de school wederom de schitterendste onderscheidingen in de algemeene prijskampen, en de Raad verleende een bijzonder krediet van 150 franks om de be kroonden aan te moedigen.

Niet min schitterend was de uitslag, door haar verkregen in den prijskamp in Godsdienst tusschen de leerlingen der lagere scholen in 1890.

Dertig leerlingen namen er deel aan, en allen behaalden eene onderscheiding. De laatste bekwam nog 86.5 punten. Twee hunner verwierven 100 op 100 punten en de elf eerste eerediploma's vielen de school ten deel. 26 eerediploma's werden door hare mededingers gewonnen.

De aangenomene gemengde school van het gehucht Sevendonek droeg in 1889 ook een diploma mede in de algemeene prijskampen, en in 1890, in den prijskamp van Godsdienstleer, verwierven de drij mededingers drij eervolle onderscheidingen.

De school telde 73 leerlingen; 26 betaalden schoolgeld.

In de aangenomene bewaarschool in de Beekstraat zijn er steeds 400 kinderen opgenomen. Het personeel is met eene meesteres vermeerderd, en sinds eenigen tijd heeft men er eene betalende afdeeling ingericht.

De Bestuurraad heeft zich tot den Gemeente-Raad gericht om hare toelaag verhoogd te zien met 625 franken, als jaarwedde dezer vijfde meesteres.

In de school der Nonnen van het H. Graf ontvingen 507 kinderen het onderwijs. Tusschen hen waren 351 betalende, 156 kostelooze, terwijl 80 zich ook toegleden op het kantwerken, naaien, breien, enz. en hierdoor eene soort van huishoudkundige school vormen.

Nijverheid-, Ambacht-, en Normaalscholen.

Geene.

Bijzondere kostschool.

Het pensionnaat van het klooster van het H. Graf telde in 1890 vier en veertig kostgangers.

TITEL VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN LETTEREN.

Teekenschool.

Sedert ons laatste verslag is er te dien opzichte meer dan een aanmerkenswaardig punt voorgekomen.

De jaarlijkse toelaag van den Staat is, door onze aanhoudende pogingen, reeds voor 1890 verhoogd tot 1000 franken; zoo insgelijks hopen wij van de Provincie.

Met het oog op de noodwendigheden onzer nijverheid, en het groot getal der personen die het onderwijs moeten missen bij gebrek aan plaats, hebben wij eindelijk met gezamenlijk beleid de herinrichting der school beoogd, en zijn tot dusverre de volgende punten in grondbegin door den Raad gestemd:

1°. Herinrichting der school, volgens bestek moettende kosten fr. 5200.

2°. Inrichting volgens het officieel programma, als noodzakelijk gevolg der herinrichting.

Voor den gewonen dienst te verzekeren voorziet men eene noodzakelijke begrooting van 7000 franken.

Eensdeels is aan Provincie en Staat eene toelaag verzocht voor de eens te doene uitgaaf der herinrichting.

Hiertoe is ons van wege het Departement van Binnenlandse Zaken, in de maat van het mogelijke, reeds eene welwillende medewerking beloofd.

Anderdeels zal de bijzondere begrooting der school voor 1891 worden ontworpen mits gewone toelaag:

Van den Staat	fr. 2000.00
Van de Provincie	» 1000.00
Van de Stad	» 4000.00

Dermate zijn de Inspectie, de Commissie en de Raad van

gevoelen dat er in alle vereischten van personeel en gewonen dienst zal kunnen worden voorzien.

Wat de gewone toestand der school betreft, is dezelve voortdurend in bloei en voorspoed.

Het getal der ingeschrevene leerlingen beliep dit jaar tot 254; echter konden er slechts 220 plaats vinden; men voorziet dat door de herinrichting minstens 260 leerlingen zullen kunnen aangenomen worden.

Verders behield de stad hare toelaag aan den heer Alfons Strymans, op 250 franks, om dezen leerling toe te laten de lessen der Koninklijke Akademie van Schoone Kunsten te Antwerpen te volgen.

In de prijskampen van dit jaar verwierf de heer Strymans eenen buitengewonen zegepraal.

Immers behaalde hij in de hoogste klas van beeldhouwkunde, boetseering naar de natuur, de volgende onderscheidingen :

- 1° Prijs van uitmuntendheid;
- 1° Prijs van boetseering naar het levend model;
- 1° Prijs van ontleedkunde, spieren en geraamte;
- 1° Prijs van algemeene geschiedenis, kostumen en ouden;
- 1° Prijs van kunstgeschiedenis;
- 1° Prijs van letterkunde, vlaamsche leergang.

Op zondag, 20 Juli, te 12 1/2 ure 's middags werd de laureaat door den Gemeente-Raad feestelijk gehuldigd.

Bij het aankomen van den trein in de statie verwelkomd door de heeren Van Pelt, schepen, en Straelen, gemeenteraadslid, beide leden der commissie van Stads Teekenschool, werd hij in prachtrijtuig ten stadhuize begeleid onder het luiden der groote klok, het spelen des beiaards en het gedonder van het kanon. Aldaar in de Raadzaal, in tegenwoordigheid van den ganschen Gemeente-Raad, had de officiële ontvangst plaats.

Waren hiertoe ook uitgenoodigd en woonden de zitting bij, benevens een talrijk publiek dat zich in de zalen verdrong, de vader en de schoonmoeder van den bekroonde, de heeren Commissieleden en der Jury van de Stads Teekenschool, ook derzelve Bestuurder en leeraars.

De heer Burgemeester hield eene sierlijke welkomsrede, waarop door den laureaat kortbondig werd geantwoord.

Tot herinnering aan zijnen zegepraal, overhandigde de Stad hem eene reeks boekdeelen, de kunst betreffende en bekleed met haar wapenschild.

De eerewijn werd geschonken, en de beker gelidigd op den voortdurenden vooruitgang van den laureaat, en den bloei der Schoone Kunsten in onze stad.

Muziekschool.

Het getal ingeschreven leerlingen voor het schooljaar 1889-1890 bedroeg 80.

Door verschillende redenen en omstandigheden hebben

echter eenige leerlingen, en wel de bijzonderste beoefenaars der verschillende speeltuigen, de lessen niet kunnen blijven volgen.

In de klas van viool had men 11 leerlingen; voor fluit 3; voor klarinet 5; en verschillende voor blaasinstrumenten. De lessen van théorie en solfège worden door meest al de leerlingen gevolgd; degenen die een speeltuig aanleeren zijn ten getalle van 26.

De uitvoeringen der school in de verschillende morgendzittingen, waren goed gevuld. Er is in den bloei der school eenen waren vooruitgang te bestatigen; bijzonder oefent men de leerlingen in het aanleeren der snaartuigen.

Letterkundige genootschappen.

Deze bestaan ter stede niet.

Muziekgezelschappen.

Bij gelegenheid der Kermisfeesten, en ingezien de zestigste verjaring van 's lands onafhankelijkheid en het zilveren jubelfeest van de regeering van onzen geliefden Koning Leopold II, hadden wij het stadskiosk ter Groote Markt opgericht en ter beschikking gesteld der muziekmaatschappijen der stad.

Hiervan hebben de Onafhankelijken, Orpheus en Xaverianen gebruik gemaakt om luisterrijke concerten te geven, en aldus bijgedragen tot opluistering der feesten.

Aan allen onzen innigen dank.

TITEL VIII.

GEZONDHEIDSDIENST, OPENBARE GEZONDHEIDSGESTELTENIS.

Het personeel der plaatselijke geneeskundige commissie blijft voortdurend hetzelfde.

De algemeene gezondheidstoestand onzer stad kan niet beter zijn. Zoomin onder de kinderen als onder de personen in ouderdom gevorderd, is de sterfte opmerkzaam.

Sedert jaren mochten wij dusdanigen bevredigenden toestand niet meer aanstippen.

Wel was in het begin van het jaar de bevolking min of meer verontrust door de zoogenaamde "Influenza," doch hare gevolgen zijn voor onze stad min belangwekkend geweest, en geene gevallen met doodelijken afloop werden waargenomen.

Wij hopen nog lang te mogen genieten van zulken uitzonderlijken gezondheidstoestand, en vooral bevrijd te blijven van de vreeselijke besmetting der cholera, die thans in Spanje en in westelijk Azië zooveel slachtoffers maakt.

Koepokinentingen.

Op het einde van verleden jaar is de heer J. B. Vermeirsch, doktor alhier, tot stadsvaccinateur genoemd voor drie jaren, met eene jaarwedde van 150 franks.

Reinigheidsdienst.

Er is in den loop des zomers tot proefneming een voorloopige reinigheidsdienst ingericht, bestaande in eene vuilingskar, die des zaturdags namiddag in de straten der stad haren dienst verricht.

Begrafenissen.

Men zie hierover ons vorig verslag.

Rampen en ongelukken.

Wij hebben in het afgelopen jaar geene bijzondere rampen of ongelukken te betreuren gehad.

Brandspuitdienst.

Sedert ons laatste verslag is het korps merkelyk aangegroeid, door aanwerving van een zeker getal manschappen, die geroepen zijn in tijd van onheil, de toegestroomde menigte te zamen met de politie, te verwijderen, de orde te handhaven, de waterhaling te regelen en de werkende leden hunne hulp te bieden.

Het materieel is bovendien volledigd door den aankoop eener luchtladder van 18 meters hoogte waarvoor de stad 1617 franks betaalde.

Deze werd geleverd door het huis J. Beduwé en zonen te Luik.

Wij hebben ook een lokaal op het Steentje ter beschikking gesteld van het Bestuur, ten einde tot bureel te worden

gebezigd, er de kleedingstukken en bijzondere artikelen van toerusting te bewaren, en te worden gebruikt tot zulk einde als men zal goedvinden.

In den loop van den zomer gaf de heer Herdewel Corn. zijn ontslag als luitenant-secretaris, en werd in die hoedanigheid vervangen door den heer Glénisson Emiel.

De oefeningen worden met de meeste vlijt bijgewoond, en de onderrichting van het personeel is zoo ver gevorderd, dat het korps dit jaar zelfs met onderscheiding heeft deel genomen aan eenen prijskamp te Schaerbeek, alwaar hetzelfde een der eerste prijzen mededroeg.

TITEL IX.

JUSTITIE, OPENBARE VEILIGHEID, GEVANGENIS.

Politie.

Het personeel en de dienst der politie zijn sedert ons laatste verslag teenemaal heringericht.

De hoofdtoegevoegde Volders J. C. is genoemd tot de nieuwe plaats van onder-kommissaris, en zijne jaarwedde bepaald op 1400 franken.

Zijne toekentenissen in deze hoedanigheid zijn door den Raad bepaald, en hem is hoofdzakelyk de kontrol der overige toegevoegden opgedragen.

Eene plaats van klerk op het bureel van politie werd gesticht, en hieraan eene voorloopige jaarwedde van 400 franken verbonden.

Tot dit ambt benoemdet Gij den heer F. Stockeyr.

De toegevoegden van politie zijn onderverdeeld in klassen, zoodanig dat zij ingaan met eene jaarwedde van 800 frank, en kunnen klimmen tot 1000 frank, in verhouding van het getal dienstjaren benevens hunne verdiensten.

Werden genoemd als toegevoegden van eerste klas met 1000 frank jaarwedde: de heeren Peeters Jos; Janssens Jos. en Lens J. B. Van tweede klas met 900 frank jaarwedde, de heeren Buyckx J. C.; Van Deun J.; Backx G.; Van Ackerbroeck J. Bleven van derde klas met eene jaarwedde van 800 frank, de heeren Hoymans P.; Van Gompel J. en Maes L.

Het personeel is ook met twee manschappen vermeerderd door de benoeming als agenten van derde klas, der heeren Dierckx Fr en Lenaerts J. F.

Daarenboven is het getal nachtwakers van 6 op 9 gebracht. Hunne bezoldiging voor iedere nachtdienst bleef bepaald op 1.50 fr.

Deze zijn: de heeren Cremers C.; Volders L.; Cornelissen J.; Adams J.; Claes J.; Van Heertum Ad.; Hoyberghs P.; Seuntjens J. en Van Gerwen J. F.

Voor wat de eigentlijke verdeling van den dienst be-

treft, deze is meer bijzonderlijk overgelaten aan den heer Commissaris van politie, onder toezicht en de rechtstreeksche bevelen van den heer Burgemeester.

Misdaden, overtredingen, aanhoudingen.

Van 1 September 1889 tot 1 September laatstleden, werden er 727 proces-verbalen opgemaakt voor de volgende feiten:

Aanslag tegen de eerbaarheid	2
Bedelarij en landlooperij	8
Brandrampen	12
Eerrooverij	1
Ongemuilbande honden	18
Dieverij van hout en strooisel	42
Huisdieverij met of zonder braak	71
Dieverij van verschillende voorwerpen en hofvruchten	55
Misbruik van vertrouwen	1
Mishandeling, beledigingen en smaadwoorden	137
Anderé overtredingen aan gemeente en provinciale reglementen.	222
Straatschennis en ruststoornis	35
Vernieling van veldvruchten.	31
Zinneloozen toestand	6
Zelfmoord	1
Drenkelingen	2
Doodsbedreigingen	3
Woonschennis	0
Aftroggelarij	0
Redding van kinderen	0

Mede te dragen. 647

	Medegedragen	647
Banbreuk		0
Dronkenschap		63
Ongelukken		0
	Totaal	710
Hierbijgevoegd : de Commodo & Incommodo :		17
	Samen	727

Ordonnantiën en reglementen.

Eene ordonnantie van den heer Burgemeester, dd° 3 Juni 1890, genomen overeenkomstig de beramingen van den Gemeenteraad wegens de demping, ter breedte van drie meters, van de Kasteelgracht en de heropmaking der afdammingen, houdt, dat tot nader order, als algemeene stortingsplaats van alle materialen en voorwerpen, voortkomstig van afbraak, het in te dammen gedeelte der vestingsgracht rond het Kasteelgebouw, is aangewezen.

Gevangenhuis.

Bevolking op 1 Januari 1889	66
Binnengekomen in het jaar	7978
Uitgegaan	7996
Bevolking op 31 December 1889	48
Aanwezigheidsdagen	23211
Dagen van onderhoud ter infirmerij	205
Zieke gevangenen	3
Sterftens	0
Gevallen van zinneloosheid	0

Voor het jaar 1890 zullen de aanwezigheidsdagen merklijk verminderen, daar sedert eenigen tijd de veroordeelden tot de Landbouwkolonie, rechtstreeks met den tram worden overgebracht.

Paspoorten.

Op het bureel der bevolking leverde men dit jaar 18 bewijzen van eenzelvigheid af aan personen, die eene reis in het buitenland zouden ondernemen, en wél bijzonder in Duitschland, Frankrijk en Denemarken.

Werkmansboekjes.

29 dezer boekjes zijn sedert 1 September 1889 gevraagd.

Aanplakkingen, openbare roepers.

Zonder verandering.

Loterijen.

Geene.

TITEL X.

Militie.

De alphabetische lijst der jongelingen, ingeschreven om alhier in 1890 deel te nemen aan de loting voor de nationale militie, hield dit jaar 176 namen.

Op den dag der loting, onmiddelijk vòdr dezelve, bevoel de heer Arrondissementskommissaris 4 doorschrabbingen uit hoofde van geboortenationaliteit.

Het getal lotelingen beliep dus tot 10 in min tegen vorig jaar.

Onze stad had in 1890, 41 manschappen te leveren.

Militieraad.

Buiten de 172 lotelingen, werden nog voor den militieraad geroepen 124 uitgestelden van vorige jaren.

Daarenboven vroegen 2 ontslagenen van vorige jaren vernieuwing van hunne voorloopige vrijstelling.

4 der uitgestelden waren geschikt tot den dienst, zoo-dat er tusschen de lotelingen nog 37 manschappen moesten worden gevonden.

Verleden jaar bestatigden wij de mindere geschiktheid der militianen tot den dienst; voor dit jaar moeten wij nogmaals aanhalen dat de toestand zelfs is verergerd.

Immers het hoogste nummer 294 zijnde, is het laatste dienstplichtig tot 265 gestegen.

Tusschen de vrijstellingen der loopende klas vinden wij er 22 uit rede van dienst eens broeders, 11 als onmisbare steun hunner moeder-weduwe of hunner ouders.

Bij de trekking voor de plaatsvervanging der militianen, was het lot één onzer ingezetenen ongunstig.

Verdeeling van het contingent.

De ingelijfde manschappen werden aangeduid tot de volgende korpsen.

6 ^e Linieregiment	7
7 ^e »	3
9 ^e »	2
14 ^e »	6
Génie.	2
Grenadiers.	2
2 ^e Artillerie.	2
4 ^e »	3
5 ^e »	2
7 ^e »	1
1 ^o Lanciers.	1
3 ^e »	1
1 ^o Jagers te paard.	1
Vervangen door het Departement van Oorlog.	6
Vrijwilliger.	1
Achterblijver.	1
	<hr/>
Totaal	41

Geleerdheid der lotelingen.

Volgens opgaaf, tijdens hunne inschrijving gedaan door de lotelingen, wordt hunnen graad van geleerdheid vastgesteld als volgt :

Kunnen lezen, schrijven en cijferen	111
Alleenlijk kunnende lezen en schrijven.	8
Kunnende lezen alleen.	2
Ongeleerden.	55
	<hr/>
	176

Burgerwacht.

Deswegens hebben wij niets bijzonders te vermelden.

TITEL XI.

OPENBARE BELASTINGEN. — JAAR 1890.

Kadaster.

Sedert eenigen tijd houdt het bestuur van het kadaster zich onledig met het onderzoek der gepastheid van de kadastrale gelijkstelling der bebouwde en der niet bebouwde eigendommen.

Het bestuur der rechtstreeksche belastingen is van zijnen kant bezig met de navorsching der verhouding, die er ten voor- of nadeele des Staats door zekere veranderingen deswegens zoude kunnen voortspruiten.

Rechtstreeksche Belastingen.

GRONDBELASTING.

Er waren 1013 artikelen.

Zij bracht op :

In Principaal voor den Staat	fr.	38.862,84
In opcentiemen voor de provincie 11.	»	4274,90
» voor de gemeente 50.	»	19,131,39
Algemeen totaal fr.		62569,13

Het belastbaar inkomen, tot grondslag dezer belasting dienende, bedroeg fr. 555,185,94.

PERSONEELE BELASTING.

Men telde 1107 belastingschuldigen.

Het lastkohier bevat in :

Hoofdsom ten profijte des Staats	fr.	32971,24
Opcentiemen voor den Staat 15	»	4944,07
Opcentiemen voor den Staat, 20 op het principaal der huurwaarde.	r	1807,02
Opcentiemen voor de provincie 12	»	3956,39
» voor de gemeente 50	r	16484,97
Boeten, opnemingen en schattingen	»	58,57
Algemeen totaal fr.		60222,26

ONTLEDING.

Huurwaarde : fr. 180702.

Deuren en vensters : 1803 aan 1 frank.

9812 » 1,10 frank.

Mobilair : fr. 458494.

Diensthoden : 90 aan 8 franks.

135 » 10 »

74 » 20 »

37 » 25 »

10 » 10 »

Paarden : 13 aan 10 franks.

53 » 20 »

13 » 50 »

4 » 60 »

1 » 100 »

PATENTEN.

Er waren 1087 patentplichtigen.

Hoofdsom voor den Staat	fr. 13174,31
Opcentiemen voor den Staat 20	» 2634,39
» voor de provincie 3	» 395,17
» voor de gemeente 37,	» 4873,75

Algemeen totaal fr. 21077,62

PROVINCIALE BELASTINGEN.

Sterke dranken.

305 herbergiers werden aangeslagen à rato van 19,50 frs.
8 slijters aan 26 franks, 't is te zeggen die ook ten huize in 't klein verkoopen, en 2 aan 39 franks.

Tabak en sigaren.

Er zijn 116 debieten waarvan het gezamenlijk bedrag tot fr. 1140 behoort.

Honden.

585 gewone, 42 jachthonden en 1 hazenwind werden aangeslagen.

Men betaalde hiervoor fr. 3000.

Accijsrechten.

Voor bieren en azijnen in 1888	fr. 30079,40
» » » 1889	» 31943,06

Verskil in meer fr. 1863,66

Voor het winnen van tabaksplanten betaalde men in 1890 2.10 franks.

De suppletieve rol van den eersten trimester 1890 houdt in personeel fr. 2041,43 verdeeld in 70 artikelen, en in patent fr. 1605,75 verdeeld in 176 artikelen.

Degene van den tweeden trimester van dit jaar behelst 14 artikelen op het personeel met fr. 442.50 en 75 op het patentrecht met 572.13 franken.

STEDELIJKE BELASTINGEN. — JAAR 1890.

15 0/0 op het belastbaar inkomen der bewoonde huizen, lusthuizen en nijverheidsgebouwen	fr. 41326,50
Op paarden en ossen	» 4298,40
Op rijtuigen	» 3275,00
Samen fr. 48899,90	

Het kohier voor het onderhoud en verbeteren der buurtwegen in 1890 bedraagt fr. 3204,74.

TITEL XII.

OPENBARE WERKEN.

Personeel.

Zonder verandering.

Groote wegen en straten.

Deswegens hebben wij niets bijzonders te vermelden.

Openbare verlichting. — Gaz.

De volgende tabel duidt het verbruik aan van gas door de stad in 1889.

Maanden.	Duur van verlichting der straten in uren.	Onkosten in franks.	Stadhuis en nachtwacht	Onkosten in	Onvoorziene uitgaven.
			kub. met.	franks.	
Januari	51261	1025.22	109	21.80	
Februari	39847	796.94	99	19.80	
Maart	37126	742.52	91	18.20	
April	29320	586.40	78	15.60	
Mei	22898	457.96	55	11.00	
Juni	16369	327.38	50	10.00	
Juli	18277	365.54	55	11.00	
Augusti	26664	533.28	67	13.40	
September	32915	658.30	52	10.40	
October	42427	848.54	94	18.80	
November	47413	948.26	102	20.40	1.60
December	54483	1089.66	127	25.40	
Totalen	419000	8380.00	979	195.80	1.60

Markten.

Wij bespraken in ons vorig verslag het punt der regeling van de markten. Sedert dien is de zaak meermaals ten berde gebracht, en heeft eene bijzondere Commissie zich onledig gehouden met de grondige beoordeeling der

kwestie. Onder titel II in fine, " Gemeente-reglementen " van het huidig verslag, hebben wij over de vordering van het vraagstuk gewaagd; sinds dien heeft de Raad een volledig onderzoek bevolen over onze nedergelegde ontwerpen, door de vereenigde Commissiën van Koophandel en deze voor regeling der markten.

Een punt is stellig door den heer Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs bevestigd, dat eene differentiële taks op de inwoners en op de vreemde kooplieden, de noodige goedkeuring niet zoude verkrijgen.

Vleeschhal.

De openbare verpachting voor het jaar 1890, met inbegrip der uit de hand genomene plaatsen, gaf slechts eene opbrengst van 396 franken, tegen 585 van het vorig jaar.

Keurmeestersdienst

Voor het jaar 1890 zijn tot keurmeesters benoemd de heeren Ant. Levrie en J. Van Pelt; terwijl in vervanging van J. Schoeters de heer H. Guwy werd aangesteld.

Gemeentekerkhof.

Eene enkele vergunning van grond is gevraagd sedert ons laatste verslag.

Zij werd ingewilligd op de gewone voorwaarden, te weten: Mits eene gift van 500 franken aan Stads Arbestuur; Eene dito van 250 franks aan St. Pieters Godshuis;

Eene dito van 250 franks aan St. Elisabeth's Gasthuis.

Bovendien eene som van vijftig franks, in stadskas te storten, en dit voor iedere vierkante meter grond welke de bedoelde begraafplaats zoude beslagen, 't zij vijf-en-twintig vierkante meters.

Deze concessie geschiedde op aanvraag van den heer notaris Albert Van Genechten, namens de erven Georg. Peeters-Van Miert, om te dienen tot begraafplaats van wijlen den heer Georg. Peeters en vrouwe Anna Maria Van Miert, gehuisschen, beide te Turnhout overleden, en alle dezer afstammelingen zoo rechtstreeksche als aangetrouwden.

Openbare plaatsen en straten.

De gezondheidswerken in sommige volkrijke werkmanskwartieren, in vorig verslag ontwikkeld, zijn in het voorjaar uitgevoerd.

Bij koninklijk besluit van 10 januari 1890 verkreeg de stad eene toelaag op de gelden van den Staat van 13555 franks om tusschen te komen in derzelver onkosten.

De voorloopige ontvangst geschiedde in den loop des zomers door eenen afgevaardigde van het Middenbestuur, en aangezien de werken zijne volle goedkeuring verwierven, is ons de hooger gemelde toelaag uitgekeerd.

Op aandringen van den heer toezichter is er ook eene

Staatstoelaag verzoekt voor het leggen van zijkanten aan zelfde straten, voor welk werk tijdens de bespreking der loopende begrooting een krediet van 600 franks werd toegestaan.

Kortelings heeft de Raad op dezelfde voorwaarden besloten tot de kasseiing der zoogenaamde Draaiboomstraat, waarvoor dan ook de tusschenkomst van den Staat is verzoekt.

Wat wij verleden jaar vermoedden wegens de vernietiging van den overweg op den Staatsspoorweg Lier-Turnhout, ter hoogte van de Molenstraat, zal, tegen onze wenschen en onze herhaalde billijke reclamen en beweringen in, geschieden.

Immers een koninklijk besluit van 6 januari 1890 luidt in dezen zin :

1°. De overweg zal worden te niet gedaan zoodra de werken van verlenging van den weg langsheen de spoorlijn uitgevoerd zijn.

2°. De eigendom, aangewezen op het bijgaande plan en noodig tot het verlengen van voormelden zijweg, zal, zoo hij niet in der minne wordt afgestaan, worden genaast en ingenomen overeenkomstig de wetten wegens onteigening voor openbaar nut.

De zaak der buurtsteenwegen die wij verleden jaar omstandig verhandelden, heeft groote vorderingen gemaakt.

Opmerkenswaardig is het dat Staat en Provincie ten eerste genegen zijn voor het verleenen van toelagen aan dusdanige werken, tot bevoordeeling van den Landbouw.

De bestrating der Schorvoirtstraat, eens door den Raad in grondbegin gestemd mits tusschenkomst van Staat en Provincie, ieder voor een derde, werd op 1 februari te Antwerpen in het provinciaal Gouvernementshotel in aanbesteding gesteld, en toegewezen aan den laagsten bieder, den heer L. G. Jansen te Baerle-Hertog voor den prijs van

fr. 34340., in porfier.

„ 33342., in zandsteen.

Het bestek beliep tot 36771 franks.

De Raad bij het verleenen zijner goedkeuring aan den akt van aanbesteding, verkoos den prijs in porfier.

Onmiddellijk werd de hand aan het werk geslagen, onder toezicht van den provincialen Ingenieur, en reeds in den loop der maand Augustus geschiedde de voorloopige ontvangst door eenen afgevaardigde van het Hooger Bestuur.

De Provincie verleende een derde toelaag, alsmede het Staatsbestuur, benevens dat beide ook voor een derde deel bijdroegen in den toevalligen afkoop van benoodigde gronden, geschat op 1440 franks, en waarvoor de stad, volgens vroegere beramingen, niets zoude bijdragen.

De Staatstoelag werd vergund bij koninklijk besluit van 20 Juni 1890.

Inmiddels werd het ontwerp van verbinding van Turnhout met Thielen over Papenbrugge en Veedijk vooruitgezet, waarbij de kasseiing der Kerkstraat te Sevendonek niet uit het oog is verloren, en dit ontwerp als zijtak bij den weg Turnhout-Thielen werd gevoegd.

Eens het ontwerp door den provincialen technischen dienst opgemaakt en voorgelegd, hebben de gemeenten Turnhout en Thielen in gunstigen zin besloten, mits tusschenkomst van Staat en Provincie.

Dank zij de bezorgdheid van het Staatsbestuur voor de belangen van den Landbouw, is er voor dezen buurtsteenweg eene uitzonderlijke toelaag beloofd ten beloope van negen twintigste deelen. De Provincie van haren kant zal tusschenkomen voor een derde; aldus blijven er slechts ten laste der beide gemeenten dertien zestigste deelen. Dit zal voor Turnhout de som van 24670 franks maken.

Voor den toevalligen afstand van gronden is er reeds tusschen belanghebbenden overeenkomst gesloten, zoodat de stad hiervoor, volgens vroegere intentiën des Raads, niets zal bij te dragen hebben.

De aanbesteding heeft op 13 September laatst te Antwerpen plaats gehad, en de laagste bieder was de heer Hubert Gervais, te Turnhout, voor de som van 168000 frank tegen fr. 186018 van het bestek, zijnde op het grondgebied van Turnhout fr. 113.860.

De kasseiing zal zijn in *calcaire petit granit* en de wer-

ken zullen behelzen, benevens verscheidene waterleidingen, eene groote brug van 6 meters opening oyer de rivier de Aa, ter streke van den thans bestaanden overgang der Vondelbrug.

De aanbesteding op dien voet komt door de Gemeenteraden van Turnhout en Thielen goedgekeurd te worden, en de Bestendige Deputatie, na kennisneming dier beslissing, heeft den provincialen hoofdgenieur aanzoekt den aannemer te machtigen de hand aan het werk te slaan.

Het ontwerp van eenen buurtsteenweg ten gehuchte Heizijde is ook druk besproken, en ten slotte is het de Raad eens geworden over de verschillende deswegens ingezondene vertoogen.

Hij heeft zich bepaald bij het reeds vroeger aangekleefde ontwerp, gaande van den staatsweg van Turnhout naar Breda op de Casteleyn, tot aan de hofstede J. Gorremans, met vertakking door het Tielestraatje aan de kom der Nieuwe Vaart en den staatssteenweg van Turnhout op Hoogstraeten.

De Provinciale Overheid heeft de studie van dezen buurtsteenweg bevolen, en wij hopen dat, na voorlegging van dezelve; men zal gelukken in deze zoo schoone verbinding aan de stad van het gehucht, dat door het leggen der spoorlijn Turnhout-Tilburg, en der vaart van Turnhout op Antwerpen, van het Centrum werd afgesneden.

Er is ook een verzoekschrift ingekomen van eigenaars en belanghebbenden tot het overwegen van het nut voor den Landbouw van eenen kasseiweg uitgaande van de provinciale baan op Moll, door het Oosthovensch akker, en het Lukkerstraatje naar de kom der Oude Vaart.

De Raad heeft den wensch uitgedrukt dat, vooraloer de vraag te overwegen, deswegens volledigende toelichtingen zouden worden ingewonnen.

Het ontwerp voor *Stoepen en Riolen* in de stad is herhaaldelijk in bespreking geweest.

In zitting van 7 October 1889, na lange verhandeling der zaak, werd er in grondbegin over het aanleggen van stoepen en riolen gestemd, waarbij de riolen werden verworpen en de stoepen aangenomen.

Deze stemming bracht eene zekere opschudding te weeg, zoodanig dat bij verzoekschrift aan den Raad gericht, en bekleed met 658 handteekens van kiezers of lastenbetalende ingezetenen, werd aangedrongen tot een nieuw onderzoek der rioolkwestie.

De Raad werd daarbij aanzoekt een ontwerp van stoepen en riolen volledig te bestudeeren, en het daarstellen eener goede onderaardsche waterleiding niet bepaald van de hand te wijzen, zoolang er niet beter en deugdelijker worde bewezen dat dit werk onder geldelijk, stoffelijk en hygiënisch opzicht alhier onuitvoerbaar is.

De zaak andermaal op het dagorde gesteld, is er na rijpe overweging besloten tot het benoemen eener bijzondere commissie van deskundigen, om het onderzoek van het ontwerp der stoepen en riolen te volledigen.

Dientengevolge is er op 3 Maart 1890 tot derzelver benoeming overgegaan en werden hiertoe gekozen :

De heeren Royers, hoofdingenieur der stad Antwerpen; Zanen F. Ingenieur van bruggen en wegen te Turnhout; Goffin L. doktor en voorzitter der plaatselijke geneeskundige commissie; Van den Plas H. stadsbouwmeester; Taeymans P. J. provincialen bouwmeester, en Gustin J. aannemer van werken.

De beide laatste heeren bedankten voor deze benoeming.

Deze commissie heeft sinds dien twee vergaderingen gehouden ten stadhuijze te Turnhout, en verschillende nuttige wenken zijn door dezelve over de zaak gegeven.

Een nieuw riolenstelsel is door den heer ingenieur Royers ontwikkeld, en deswegens is eene omstandige beschrijving ingekomen.

Het was ook verstaan dat er wegens den aanleg van stoepen door de heeren Zanen en Van den Plas een grondig verslag zou worden nedergelegd, waarbij de heer Goffin eene verhandeling zoude voegen als vertegenwoordiger der geneeskundige commissie over de gezondheidspunten deswegens.

Doch vooraleer bepaaldelijk het ontwerp der stoepen

kunne worden volledigd, is het van noode, volgens ingekomene mededeelingen van het Bestuur van bruggen en wegen, dat er vooreerst in grond worde besloten over de lijnrichtingen langsheen de groote wegenis die destijds niet bepaald werden goedgekeurd, daar er eenige punten tusschen voormeld bestuur en de stad in betwisting bleven.

De noodzakelijke voorafgaandelijke onderhandelingen die wij deswegens begomen, hebben een zeker verdrag in de vordering der zaak doen ontstaan.

Rivieren en Waterloopen.

Deswegens hebben wij geene bijzonderheden te vermelden.

De kleine waterloopen zijn tusschen de tijdruimte door de Bestendige Deputatie bepaald, behoorlijk gekuischt.

Voor de rivier de Aa is het onmogelijk geweest zich naar deze schikkingen te gedragen, daar de overvloedige regens van het jaargetijde de waters in zoodanige mate hebben doen klimmen, dat alle ruiming onmogelijk werd gemaakt.

De provinciale Overheid, den toestand inziende, heeft bij besluit van 5 September laatst de tijdruimte verlengd tot 30 derzelfde maand.

De oude brug over de Galgebeek ter stroke Stokt, is door eene nieuwe van meerdere diepte, breedte en lengte vervangen.

Wij hebben ook eene gedeeltelijke ruiming verricht aan de Kasteel- en Maasloopen, ten einde overstromingen te voorkomen.

Gemeentebouwen.

Voor wat aangaat de vergrootingswerken van het gebouw der stads lagere meisjesschool, raadplege men hierover het huidig verslag onder Titel II " Gemeentegoederen ".

Het alles bepaalt zich verder bij den gewonen onderhoud der stadsgebouwen. In de Staatsmiddellbare school heeft men op de speelplaats eene gedeeltelijke nieuwe bevoering aangelegd, en eenen afsluitingsmuur gebouwd.

In den loop des zomers is er overgegaan tot de gedeeltelijke ruiming der waters die het Kasteelgebouw omgeven. Ook zijn de dijken hersteld, en om deze steviger te maken, besloot de Raad tot de indamming ter breedte van drie meters.

Deze beslissing noodzaakte de verlenging van den duiker langs den noordenkant, alsook het maken eener nieuwe sluis voor den afloop der waters.

Het gezamenlijk bedrag der onkosten zal ongeveer 6000 franks bedragen.

Bijzondere bouwingen.

Van 1 September 1889 tot denzelfden datum in 1890,

verleende men 11 toelatingen om gebouwen op te richten, of er veranderingen aan toe te brengen langsheen de stadsstraten, terwijl 11 machtigingen in zelfden zin zijn gevraagd langsheen de groote wegenis.

TITEL XIII.

Landbouw.

Het jaargetijde van 1890 is onder zeker opzicht minder gunstig geweest voor den landbouw, dan men in het voorjaar wel mocht verhoppen.

In de vroegste maanden vooral werd de groei der verschillende gewassen door eene warme zon bespoedigd. Wij koesterden de hoop eenen schitterenden uitslag, gelijk aan dien van verleden jaar, te mogen bestatigen.

Doch in den nacht van 31 Mei op 1 Juni woedde er een felle vorst, die de verschillende veldgewassen buiten mate teisterde.

Bijzonder werd de aardappelplant hierdoor in haren wasdom gekrenkt, en de aanhoudende regen; die eenige dagen daarna volgde, werd oorzaak dat hare opbrengst beneden het gewone is gebleven.

Het hooigras is doorgaans van goede hoedanigheid en belooft een goed voedsel te geven; vele landbouwers hadden moeielijkheid bij derzelver inschuring.

De tarwe, iet wat minder dan verleden jaar, is nochtans goed.

De landbouwer verlaat al meer en meer deze teelt doordien, veronderstellen wij, hare opbrengst weinig meer geeft dan de rogge, de prijzen in verhouding minder winstgevend zijn, de gronden eene bijzondere bemesting vragen en ten andere later kunnen worden beteeld.

Ook is de verwoesting door het gevogelte vrij aanzienlijk.

De rogge levert veel stroo; verscheidene parcellen hebben veel door den vorst geleden, en in het aanrijpen is zij door de aanhoudende regens overvallen, hetgene doet vermoeden dat het graan met streken van mindere opbrengst zal zijn.

De haver had op sommige plaatsen veel te lijden van zware hagelbuien; nochtans is zij goed gelukt en geeft veel stroo. Haar gewicht zal niet beneden het gewone zijn.

Vorst en wind bestreden de teelt der boekweit; hare opbrengst is onbeduidend en daarenboven is zij slecht van hoedanigheid.

Het toemaatgras en de speurrie zijn goed gewassen.

De rapen zijn een weinig ten achter door den laten oogst en den aanhoudenden regen.

Gedurende de gansche maand September heerschte eene warme najaarszon.

Opbrengsten.

Men schat de opbrengst der granen per hectaar op ons grondgebied middelmatig als volgt:

Koren (rogge)	21	hectoliters.
Tarwe	24	„
Wintergarst	26	„
Boekweit	12	„
Haver	36	„
Aardappelen	10800	kilos.

Prijs der granen.

Voor de rogge gemiddeld	per 100 kilos	fr. 13.50
» » tarwe	»	» 18.00
» » haver	»	» 13.00
» » boekweit	»	» 14.00
» » wintergarst	»	» 17.00
» » koolzaad	»	» 33.00
» » aardappelen	»	» 7.00

Landbouwvoordrachten.

Even als in vroegere jaren heeft de heer De Haes-Broms van Heyst-op-den-Berg, gedurende 1889-1890, zijne lessen over fruitboomkweekerij en grootenteelt, regelmatig gegeven.

Het landbouwkomitee bejammert dat dezelve niet meer, als vroeger, door een voldoende getal toehoorders worden bijgewoond.

Het bestuur betreurt het feit, en denkt het best dezen cursus en bijgevolg ook de toekening van eene toelaag wegens Staat en Stad voor een paar jaren te staken.

Mogelijk zal het gemis van die nuttige lessen de onverschilligen weder wakker schudden, en hen doen verlangen naar de herinrichting der voordrachten.

Veemarkt.

Te koop gesteld vee.		Ossen	Koeren	Vaarzen	Kalveren	Stieren	Schapen	Varkens	Paarden	Stuks vee ter markt gebracht.
1889	October	27	292	137	117	11	2	137	0	723
	November	61	336	102	131	6	8	176	0	820
	December	215	192	111	100	10	0	214	2	880
	Januari	684	311	176	148	16	0	141	5	1481
1890	Februari	490	265	158	199	11	1	83	0	1207
	Maart	90	155	72	92	8	0	192	0	609
	April	51	181	90	156	2	2	123	0	605
	Mei	35	205	110	94	5	1	158	0	608
	Juni	96	188	96	117	8	2	119	0	626
	Juli	26	194	196	172	7	0	137	0	632
	Augusti	17	169	64	134	3	4	111	0	592
	September	16	228	126	119	13	1	109	0	612
Stuks vee ter markt gebracht.		1808	2716	1438	1579	100	27	1730	7	9305
Middelmatige prijs per stuk.		425fr.	360	260	145	335	25	22	0	

In het algemeen is de prijs van het vee in opslag tegen verleden jaar.

Men denkt de rede hiervan te vinden in den overvloed van het voeder als gevolg van het gunstige jaar 1889, te meer daar de vorige jaren veel vee werd verhandeld bij schaarsheid van middelen.

Paardenmarkt.

De markt van 11 Februari was goed bevoorraad; uit de drie arrondissementen en zelfs van over de grens waren paarden aangevoerd. De verhandeling was tamelijk bedrijvig en dit begin is alles belovend.

83 paarden en 48 veulens werden opgenomen.

De Markt van 8 September telde 46 paarden en 26 veulens.

De handel was meer beperkt daar de kooplieden ontbraken.

Wij zullen alle mogelijke middelen aanwenden om dezelfde herwaarts te lokken, en wij hopen dat alsdan onze paardenmarkten niet voor onze bloeiende veemarkt zullen moeten onderdoen.

De premiën voor den aanzienlijksten aanvoer van paarden en veulens op beide markten werden dit jaar gewonnen:

Voor de meeste paarden met 13, dertig franks door den heer Julius Caron.

Voor de meeste veulens met 6, twintig franks door den heer Jan Decoster.

De gemiddelde prijs van het vleesch ter verbruiking was als volgt:

Ossenvleesch

per kilogram fr. 1.75

Kocienvleesch	per kilogram fr.	1.40
Vaarzenvleesch	" " "	1.55
Kalfsvleesch	" " "	1.85
Stierenvleesch	" " "	1.40
Schapenvleesch	" " "	1.85
Varkensvleesch	" " "	1.55
Paardenvleesch	" " "	1.10

Broodzetting.

Men zie ons verslag over 1887-1888.

Beplantingen of ontginningen.

Zonder verandering.

Veeartsenijdienst.

Bij koninklijk besluit van 23 Januari 1890, werd het ontslag aanvaard van den heer Theod. De Backer als rijks-veearts voor het gewest Turnhout.

De heer Gouverneur der provincie stelde op 20 februari volgende aan tot zijnen tijdelijken plaatsvervanger, den heer J. Quacyhaegens, gouvernementsveearts te Hoogstraeten.

Wij gelastteden denzelven tijdelijk met den gezondheidsdienst van het vee op onze markten.

Tot heden is er geen titularis voor de omschrijving Turnhout.

De stad komt voor drie jaren eene jaarlijksche toelaag

te stemmen van 800 franks mits kosteloos toezicht der markten, terwijl de gemeenten Arendonck, Gierlo, Oud-Turnhout, Poppel en Weelde wederzijdsch gedeeltelijke toelagen hebben gestemd, waarvan eenige voor twee en andere voor drie jaren.

Het is dus te voorzien dat er eerstdaags een goddiplomeerde veearts zich alhier zal komen vestigen.

Prijskampen voor paarden, vee enz.

Geene.

TITEL XIV.

NIJVERHEID.

Fabrieken en Trafieken.

Er zijn zeventien onderzoeken " de Commode et Incommodo „ geopend, waartusschen acht voor het inrichten van bergplaatsen van petroleum, drie voor bakovens, één voor eene smis, één voor het oprichten eener bierbrouwerij, één voor eene slachterij, één voor het plaatsen van een stoomtuig, één voor het afleiden van fabriekwaters en één voor het inrichten eener blauwverwerij.

Handel op het kanaal.

Sedert 1 september 1889 tot het hetzelfde tijdstip 1890, is er door de vaart van Turnhout naar Antwerpen, vervoerd :

Per ton van 1000 kilogrammen.

Steen	4288107
Pannen en plaveien	5999
Steenkolen van Luik	17791
Steenkolen van Pruissen	1505
Brandhout en mijnhout	11090
Zand van Desschel en Moll	6966
Heide (voor bezemen)	822
Mest	9033
Kasseien van Luik en Dinant	904
Graan, tarwe, rogge, haver en gerst	791
Tarwebloem	1080
IJzer en koper (rails)	160
Minerai de zine	203
Meubelen	33
Kalk, krijt en mergel voor cement	18907
Hooi en stroo	66
Verschillende waren (bij beurten)	9994
Pulpe de betterave	91
Zout	406
Sterk water, vitriool en glycerine	866

Het is de eerste maal dat wij de doorvoer van Pruisische

steenkolen afzonderlijk aanstippen, en wel van 1505 ton.

Wij denken de oorzaak daarvan te moeten wijten aan de herhaalde werkstakingen in onze koolmijndistrikten.

De groote hoeveelheid kalk, krijt en mergel, die wij bij den doorvoer bestatigen, spruit hoofdzakelijk hieruit voort, dat de onlangs ingerichte cementfabriek van Ryckevorsol (vaart), hare grondstoffen, behalve de kleiaarde, aanschaff in het Maasdal nabij Maestricht.

Het aldaar bereide cement wordt gebruikt tot versterking der Maasforten.

Openbare vervoermiddelen.

Wij gewaagden in ons vorig verslag over zekere verbeteringen, die het Departement van Spoorwegen, Telegrafien en Posterijen aan onze spoorwegstatie ontwierp.

Tot derzelve herinrichting is de onteigening van vier parcellen noodig geacht met eenen gezamentlijken inhoud van 17 aren 65 centiaaren.

Om desnoods tot de wettelijke onteigening te kunnen geraken, is de schets der werken en het plan der parcellen nedergelegd ten Stadhuisz alhier, en aan het noodig onderzoek onderworpen, hetwelk thans is geopend.

Het is dus te voorzien dat er welhaast aan de billijke eischen onzer bevolking en aan de noodwendigheden van onzen handel ten volle zal worden voldaan.

De zaak van den Buurtspoorweg van Turnhout naar Moll, waarover wij in ons vorig verslag handelden, heeft eene nieuwe wending genomen.

In den loop des zomers is er te Herenthals tusschen de afgevaardigden van al de belanghebbende kempische gemeenten eene vergadering gehouden, om te geraken tot de aansluiting van Turnhout langs Moll, Meerhout en Westerloo aan de lijn Mechelen — Heyst-op-den-Berg.

Indien dit ontwerp, waarbij ook de aansluiting bij middel van vertakking der gemeente Arendonck wordt beoogd, kon worden ten uitvoer gebracht, was de toekomst der Kempen verzekerd.

Verschillige gemeentebesturen hebben reeds over de zaak beraamd, doch allen zijn het nog niet eens geworden over de gewenschte lijnrichting en bijtreding.

Wij koesteren echter de hoop dat men zal eindigen met het nut der ontworpen lijn te erkennen, en dat er eene algemeene overeenkomst zal kunnen worden gevonden.

Rechtbank.

Bij koninklijk besluit van 21 november 1889 is tot bijgevoegd Griffier der Rechtbank van eersten aanleg benoemd, de heer J. A. M. Hannoset, in vervanging van den heer C. Venmans, verleden jaar tot Griffier genoemd.

Tot substituut bij dezelfde Rechtbank is op 13 november

1889 genoemd, de heer E. C. C. M. Boone, voorheen advocaat-pleitbezorger en bijgevoegd rechter bij zelfde Rechtbank.

Vrederegerecht.

Zonder verandering.

Koophandel. — Nijverheid.

Het fabrikaat der gekleurde papieren en der speelkaarten, dewelke de voornaamste tak onzer nijverheid uitmaken, kwijnt voortdurend onder de hevige mededinging en de overtollige voortbrengst.

De orders zijn zeer beperkt; ook kan de nijveraar met moeite het werkvolk blijven bezigen, en de meeste zijn verplicht tijdelijke verloven toe te passen.

Zonderling is het dat, in dien neteligen toestand der schaarschheid van het werk, in de maand Augustus eene bijna volledige werkstaking heerschte in eene der voornaamste nijverheidsgestichten, waar voorzeker de loonen en het werk nog mede van het gunstigste waren.

Deze werkstaking is echter tot genoegen van den nijveraar en der overheid rustig ten einde geloopt.

Wij oordeelen dat de socialistische werkingen, die sinds eenigen tijd alhier ten gevolge van vreemde aanhitsingen zich ontkiemen, aan deze werkstaking niet vreemd waren.

Voor de tijken en de kanten verergert de toestand nog immer.

Slechts eene fabriek schijnt door de buitenlandsche afnemng vooral begunstigd.

Eene nieuwe stoombierbrouwerij is alhier opgericht, terwijl eene oudere volgens het laatste stelsel heringericht werd.

JUBELFEEST

der vijf-en-twintig jarige Troonbeklimming van HH. MM.
den Koning en de Koningin.

De Gemeente-Raad van Turnhout heeft met deze van meestal de Belgische gemeenten, het zich ten plicht gerekend aan onze geliefde Vorsten, den Koning en de Koningin, een adres van gelukwensen te sturen bij gelegenheid der vijf-en-twintigste verjaring Hunner troonbeklimming, en der zestigste verjaring van 's Lands onafhankelijkheid.

Dit adres luidde :

Sire, Mevrouw,

De gemeenteraad van Turnhout, voegt zijne stem bij degene van al de belgische gouwen, om Hunne Majesteiten, ter gelegenheid van Hunne vijf-en-twintigjarige troonbeklimming, zijne vurigste en eerbiedigste heilwensen uit te drukken.

Dubbel aangenaam is het den Belgen, te deelen in de vreugdevolle jubelstonen die hunne vrome Vorsten thans beleven.

Zij mogen immers onder Hunne wijze regeering ook het zestigste jaar van 's Vaderlands onafhankelijkheid vieren.

Onder den invloed der talloze weldaden die hetzelfde mocht smaken, vereenigt zich gansch België op dezen stond, om zijne onverwrikbare verknochtheid aan den Troon in dankbare gevoelens te uiten.

Onze dankbaarheid, Sire! Mevrouw! is des te vuriger, dat, dank de onvermoeibare bezorgdheid Zijner Majesteit voor den vooruitgang van al de takken der nationale bedrijvigheid, en de belangloze strevng haar nieuwe uitwegen in overzeesche gewesten te verschaffen, ons in de toekomst onuitputtelijke bronnen van welvaart en voorspoed zijn beschoren.

Moge de Algoede onze dankbeden aanhooren!

Hij overlade U, Sire! Mevrouw! en gansch de Koninklijke Familie, met zijne mildste zegeningen.

Hij schenke den Vaderlande onder uw wijs beleid, voortdurenden vrede en geluk!!

Dit Jubelfeest had den heer Franz Andelhof, componist ter stede, doen besluiten tot het samenstellen eener Feestcantaat betiteld " Heil den Koning „ en hiertoe opzettelijk gedicht door den heer Em. Hiel.

De Raad verleende hem hiertoe eene toelaag van 250

franks, onder voorwaarde dat dezelve ter groote markt zoude worden uitgevoerd tijdens de Gemeentefeesten der maand Augustus.

Op Maandag, 18 Augustus 1890, had deze uitvoering plaats.

Niet minder dan 300 uitvoerders namen er deel aan, en het kunstgewrocht beantwoordde ten volle aan de verwachting van het talrijk aanwezige publiek.

De beroemde maëstro Peter Benoît, bestuurder der Vlaamsche Muziekschool van Antwerpen, woonde de uitvoering bij in eene der zalen van het Stadhuis, en gaf door herhaald handgeklap zijne tevredenheid te kennen.

Wij hadden voor deze gelegenheid het Stadskiosk der groote markt opgericht benevens eene estrade, en tijdens de kermisfeesten werden nog concerten gegeven door de maatschappijen: Onafhankelijken, Orpheus en Xaverianen.

Bezoek van den heer Gouverneur.

Op maandag 28 October 1889, bracht Mr baron Osy van Zegwaart, gouverneur der provincie Antwerpen, zijn eerste officieel bezoek aan onze stad.

Eene flinke eerewacht te paard en al de muziekmaatschappijen onzer stad hadden onzen oproep beantwoord, en vormden een stoet welke zich over het statieplein en den Antwerpschen steenweg uitstreckte.

Toen de middagtrein, welke den hoogen bezoeker en den

provincialen griffier, Mr Frederik De Laet, naar onze stad bracht, de spoorwegstatie binnenstoomde, donderde het kannon, hief de harmonie van de *Echo de la Campine* in de statie het volksaria aan en ging er uit de opeengepakte menigte een luid en geestdriftig gejubel op.

De leden van Turnhouts Gemeentebestuur, Mr de arrondissementsskommissaris en Mr Smolderen-Cacymaex, lid der Bestendige Deputatie en afgevaardigde van Turnhout in den Provincie-Raad, wachtten den Gouverneur af, wien de heer Burgemeester, bij zijn eerste stap op Turnhouts grondgebied, een hartelijk welkom toestuurde.

Al de overheidspersonen namen nu plaats in gala-rijtuigen, welke door Turnhouts notabelen bereidwillig ter beschikking waren gesteld, en onder de blijde tonen der muziekgezelschappen toog Mr baron Osy naar het stadhuis.

Op de markt hadden de verschillende muziekgezelschappen zich in een uitgestrekte kring geplaatst. Toen Mr de Gouverneur, onder het gelui der feestklok en het spelen van den beiaard, te midden van dien kring afstapte, waar de luitenant Cools met zijne gendarmen hem de militaire eer bewees, liet de hooge ambtenaar zich door den eersten magistraat van Turnhout den kommandant der eerewacht en de voorzitters der verschillende muziekgezelschappen voorstellen, wien hij onder eenen hartelijken handdruk, zijnen innigen dank betuigde.

Die hoffelijkheid van den nieuwen Gouverneur maakte

een gunstigen indruk op het volk, dat nu den sympathieken en dadelijk zoo populairen man nog geestdriftiger toejuchte, terwijl hij de trappen van het stadhuis beklom.

Mr de Gouverneur werd ten stadhuize in de Raadzaal ontvangen waar Mr de Burgemeester de volgende rede hield :

Mijnheer de Gouverneur,

Ik ben gelukkig bij het eerste officieel bezoek waarmede gij Turnhout vereert, in naam der gansche bevolking, en in naam van het magistraat der stad, UEd. in ons midden welkom te heeten, onze hartelijke heilwensen aan te bieden en onzen dank voor uwe welwillende genegenheid uit te drukken.

Uwe benoeming als Gouverneur is door geheel de Provincie met oprechte vreugde en geluk ontvangen. In Turnhout was de goede tijding derzelve bijzonder welkom. Over 2 jaren hadden wij het genoeg en de eer uwen achtbaren voorganger, den Weledelen heer du Bois de Vroylande, te mogen ontvangen. Man van groote ondervinding, begaafd met uitstekende kennissen, beloofde hij aan de provincie Antwerpen een welwillend en vruchtbaar bestuur. Zijn te vroegtijdig afsterven is in ons midden diep betreurd geweest.

De groote volksstem had UEd. onmiddellijk voor zijnen

opvolger aangewezen. Nauwelijks durfde men op uwe aan-neming hopen. Uwe loopbaan in het openbaar leven dagtoekent reeds van over zoo vele jaren; zoo groote diensten hadt gij reeds aan het openbaar welzijn bewezen in den Provincieraad, in den Senaat en in de Kamer van Volksvertegenwoordigers! Gij hebt nochtans niet gearzeld, Mijnheer de Gouverneur; en getrouw aan de vaderlandslievende overleveringen van uwe adellijke familie en bijzonder van uwen onvergeetbaren en volksbeminden vader, hebt gij de schoone, maar moeilijke taak van het bestuur onzer Provincie op U wel willen nemen.

Turnhout ook is UEd. hierover dankbaar, want onze stad weet dat Gij haar met uwe bijzondere genegenheid sedert lang hebt willen vereeren.

Immers, gij zegdet ons op 19 Februari, te Antwerpen, deze goede woorden :

“ Gij kunt op mij rekenen om al te doen wat in mijne macht is, om uw groote handel en nijverheid te doen toenemen. Turnhout heeft altijd uitgestoken door zijne verknochtheid aan zijne godsdienstige grondbeginselen; uwe zedelijke en stoffelijke belangen zullen altijd in mij eenen verdediger vinden. ”

Het zal U dus aangenaam zijn, Mijnheer de Gouverneur, van hier den bloeienden toestand van al de onderwijsge-stichten van Turnhout te mogen vernemen. Het onderwijs is in alles gesteund op den Godsdienst.

De ouders beseffen al meer en meer deszelfs weldaden. Ik wil heden alleen een woord zeggen over het lager onderwijs. De openbare en aangenomene lagere scholen bevatten nu samen 1507 leerlingen; de twee bewaarscholen samen 602 kinderen. Prachtig en waarlijk buitengewoon is, dit jaar in de prijskampen, de uitslag bekomen door de katholieke aangenomene jongensschool. Aan den wedstrijd voor Godsdiensleer namen deel 30 leerlingen; de school bekwam 30 benoemingen, waartusschen 11 eerediplomas met 99 1/2 tot 90 punten op 100. In de officieele wedstrijd, voor het bekomen van een certificaat, vereischte men 120 punten op 200. 31 leerlingen namen er deel aan en 26 behaalden een diploma met een gemiddeld getal punten van 140 op 200.

Turnhout wil door de vrijheid alleen het volksonderwijs al meer en meer ontwikkelen, om alzoo eens tot het algemeen onderwijs te geraken; en voor dit maatschappelijk aanbelang van eerste orde, durft het rekenen op de ruime en standvastige medehulp van de Provincie en van den Staat.

Op stoffelijk gebied zijn er in ons midden nog vele nuttige werken te verrichten.

Onze landbouw is lijdend door de voortdurende crisis. Niets kan meer helpen dan het gemakkelijk vervoer van meststoffen en diensvolgens de verbetering der wegenis. Tot nu toe bezit Turnhout geene buurtsteenwegen. Wij

bevelen in uw welwillend onderzoek, de beramingen door den Gemeenteraad onlangs genomen, om dezelve te maken.

Onze tramlijn zou moeten doorgetrokken worden naar Arendonk en Eindhoven over de grenzen, en ook door Rethy naar Moll tot in de Provincie Limburg, om onzen handel en onze nijverheid te bevorderen.

De verfraaiing der stad vestigt insgelijks onze aandacht. Voor de verbetering der openbare wegenis in Turnhout, door de aanstaande aanlegging van nieuwe stoepen, rekenen wij op de medewerking van Staat en Provincie, voor het herleggen, dat daardoor zou noodzakelijk kunnen worden, van de Staats- en provinciale wegenis binnen de stad. Onze bevolking wenscht ook zoohaast mogelijk te zien verdwijnen de oude schrans die onze Grootte Markt ontsiert en het gezicht der hoofdkerk beneemt; ware deze vervangen door een ijzeren hekken en eene square, zou onze stad een geheel ander aanzien bekomen.

Om op den weg van den zedelijken en stoffelijken vooruitgang te kunnen voortgaan, zullen wij steeds, Mijnheer de Gouverneur, op uwe welwillende ondersteuning rekenen. Wij zijn vooraf overtuigd dat in de voortdurende betrekkingen die ons stedelijk bestuur met UEd. zal onderhouden, wij altijd op uwen wijzen raad en op uwe krachtige medehulp zullen mogen betrouwen.

Mochten die aangename betrekkingen tusschen UEd. en de stad Turnhout nog lange jaren duren! Immers uw bestuur

is en zal blijven, zoo voor de provincie als voor onze stad, eene stellige verzekering van voorspoed, geluk en vrede.

Mijnheer de Gouverneur ten diepste getroffen door deze aanspraak, antwoordde in dezer voege :

Mijnheeren,

In voor mij al te vleierende woorden, heeft uwe achtbare burgemeester van de eenige diensten wel willen spreken, die ik, in den loop van mijn openbaar leven, heb kunnen bewijzen; hij heeft wel willen herinneren dat mijn vader zich ten beste heeft gegeven aan het welzijn zijner medeburgers.

Ik heb slechts zijne stappen trachten te volgen.

Hij was een der mannen, die in 1830 onze nationaliteit hebben gesticht, en in onze grondwet, die schoone grondbeginselen neergelegd, uit onze nationale overleveringen geput, en die van België een der vrijste landen van Europa maken.

Ik heb zijn voorbeeld steeds voor oogen willen houden. Ja, Mijnheeren, de beste school, voor hem, die als politiek man optreedt, is de school van het jaar dertig. Daar leert men den echten vrijheidszin kennen, den eerbied voor eenieders rechten; de getrouwheid van onze oude zeden, die berusten op de liefde voor vaderland en vorst, en op eene innige verkleefdheid aan godsdiensdienst en taal.

Maar thans, Mijnheeren, heb ik mijne politieke loopbaan verlaten, met de hoop in het bestuurlijk leven eenig nut te

kunnen stichten voor die schoone provincie Antwerpen, die wij allen zoo lief hebben.

Hier nog, heb ik een weerdig voorbeeld gevonden. De achtbare burgemeester heeft u, mijnheeren, de verdiensten herinnerd van mijnen betreunden voorganger, den weledelen heer du Bois de Vroylande. Hij was inderdaad een man van groote ondervinding, begaafd met uitstekende kennissen; en zooals men het u zegde, hij beloofde aan onze provincie een welwillend en vruchtbaar bestuur. Ik zal er mij op toeleggen, Mijnheeren, zijn voorbeeld na te leven.

Het is met een waar genoegen, dat ik mij heden in uw midden bevind.

Ik kom hier, om nader met u in betrekkingen te treden; om meer en meer uwe zedelijke en stoffelijke belangen te leeren beseffen, en u tevens nog eens de belofte af te leggen, dat ik immer met u zal meêwerken, om het zoo deftig, zoo eerlijk, zoo werkzaam, het zoo vlaamsch en vaderlandslievend Turnhout in bloei te doen toenemen.

Ik vind hier aan het hoofd uwer stad, een man wiens verkleefdheid aan zijne geboorteplaats en aan onze schoone en eerlijke en godvreezende Kempen, door ieder is gekend; in de Kamer van Volksvertegenwoordigers heb ik hem aan 't werk gezien en vroeger reeds had ik hem leeren waardeeren.

Onder de leiding van zoo een bestuurder die waarlijk den volksvriend genoemd mag worden, moet Turnhout nog

nieuwe en groote stappen doen op de baan des vooruitgangs.

Reeds veel is er sedert eenige jaren gedaan. Uwe achtbare burgemeester heeft zich kunnen roemen op den bloeienden toestand van het onderwijs, en op den voorspoedigen staat uwer nijverheid.

Het volksonderwijs is eene weldaad, die dagelijks meer en meer beseft wordt, maar het is inderdaad, men kan het niet genoeg herhalen, door de vrijheid alleen dat hetzelfde moet ontwikkeld worden.

Voorzeker heeft het onderwijs recht op de ondersteuning van Staat en Provincie. Op die ondersteuning moogt gij altijd rekenen voor uwe scholen, Mijnheeren, die als voorbeeld kunnen worden getoond voor een onderricht gesteund op den eerbied van den godsdienst en de liefde voor taal en vaderland.

Maar het onderwijs moet op de vrijheid gesteund zijn.

Met eene diepe overtuiging, met een innig genoegen en met fierheid als opperhoofd van de Provincie wensch ik u geluk over de kundige wijze, waarmeê Turnhout zich in de kampstrijden voor het onderwijs heeft onderscheiden. Op stoffelijk gebied, valt er wel is waar, nog veel te doen, om de uitbreiding uwer nijverheid, en bijzonder der landbouwnijverheid te verzekeren. Ik weet dat uw gemeentebestuur ook onder dit oogpunt op de hoogte zijner taak zal zijn.

Ik zal goede nota nemen, Mr de Burgemeester, van al wat

gij gezegd hebt over de verbeteringen aan de wegenis en de verfraaiingen in de stad, die in de bedoelingen liggen van het gemeentebestuur.

Ik zal al uwe beramingen dienaangaande en aangaande andere werken, genomen of te nemen, zeer welwillend onderzoeken en mij gelukkig achten er een voordeelig gevolg te zien aan geven.

Voor een paar maanden heeft Turnhout een roemrijk feit onzer nationale geschiedenis schitterend en eenparig gevierd, en te dier gelegenheid hebt gij kunnen bestatigen, Mijnheeren, hoe rechtzinnig het gevoel van genegenheid is dat gij bij het provinciaal bestuur ontmoet.

Die goede verstandhouding zal steeds blijven voortleven, ik heb er de verzekering van.

In de toekomst moogt gij altijd op mijne medewerking rekenen.

Ik zal mij gelukkig achten, indien ik als bestuurder der provincie, eenige titels tot uwe erkenning mag verwerven.

Heil, Mijnheeren, heil aan Turnhout.

Vervolgens had de voorstelling en ontvangst van overheden en ambtenaarsplaats: de provinciale Raadsleden, de Arrondissements-kommissaris en zijne beambten, de Rechtbank van eersten aanleg met hare eereleden; de besturende Kommissie van het arrresthuis; de Vrederechter en Griffier; de weleerwaarde heeren Deken en oud-Deken met de geestelijkheid;

de Leden van Arrbestuur en van de Godshuizen; de Luitenant der gendarmerie; de Voorzitter en leden der landbouwfdeeling; de Ingenieur van bruggen en wegen; de provinciale Bouwmeester; de Controleur der rechtstreekse belastingen en accijnsen; de stedelijke Ontvanger; de Kommissaris van politie; het professoreel korps der middelbare, der gemeente en aangenomene scholen.

Mr de Gouverneur bracht nu op zijne beurt een bezoek aan onze parochiekerk, waar hij ontvangen werd door de geestelijkheid, aan het burgerlijk gasthuis, aan de gendarmerie, aan de rechtbank en het arresthuis, aan de middelbare school en aan het St. Joseph's Collège.

Ten 5 ure had op de groote zaal van het stadhuis, ter eere van Mr den Gouverneur, een banket plaats, waarop al de Overheden waren uitgenoodigd, benevens de Voorzitters der muziekmaatschappijen en de Kommandant der eerewacht.

Bij het nagerecht werden door den heer Burgemeester de volgende heildronken voorgesteld:

Mijnheer de Gouverneur,

Mijnheeren,

Ik heb de eer U, in naam der stad Turnhout, eenen heildronk voor te stellen, door alle ware Belgen steeds in alle vergaderingen en in alle omstandigheden met genoeg begroet.

Aan Zijne Majesteit den Koning, aan Leopold II! Waardige telg van den doorluchtigen stichter van ons Vorstenhuis, draagt de Koning met glorie, zooals voorheen zijn eerbiedwaardige vader, den dikwijls moeielijken last van het Koninkdom.

Reeds 25 jaren bestuurt Hij Belgenland en vervult met eene nauwgezette trouw, de zending Hem door onze Grondwet afgebakend.

Dank den Koning, blijft België, wiens onzijdigheid door de traktaten is gewaarborgd, met alle Mogendheden in bijzondere vriendschapsbetrekkingen.

In het vrije en voorspoedige binnenland volgt ons geliefd België, onder Zijne bescherming, den vruchtbaren loop zijner vreedzame lotsbestemming.

Ons grondgebied is klein, en onze immer aangroeiende bevolking beseft de grenzelooze pogingen, die de Koning aanwendt, om aan onze nijverheid en aan onzen handel deze breede uitwegen met den vreemde te verschaffen, die in eene glansrijke toekomst, door Zijne hooge bezorgdheid, in het hart van Afrika's werelddeel, hun worden voorbeschikt.

Aan den Koning hiervoor onze innige erkentenis!

Aan Hem ons gansch vertrouwen en onze vurigste liefde!

In deze zelfde gevoelens besluiten wij Hare Majesteit, onze geliefde Koningin en gansch het koninklijk stamhuis.

Leve de Koning! Hij regeere nog lange jaren, het onafhankelijke, voorspoedige en vrije België!!

Mijnheeren,

In naam van al de hier aanwezige Overheden, wier gevoelens ik zeker ben te vertolken, durf ik eene tweede maal den beker ophooven, en voorstellen dezen met mij te ledigen op den heer Gouverneur der provincie Antwerpen, hem aldus bedankende voor de voorkomende bereidwilligheid met dewelke ZEd. heden aan de eeretafel van het gastvrije Turnhout heeft plaats genomen.

Mijnheer de Gouverneur, uw adellijk en geëerbiedigd geslacht is ten allen tijde het toonbeeld geweest van de vurigste vaderlandsliefde, en zijne deugden in het openbaar en in het bijzonder leven zijn alom gewaardeerd.

Getrouw aan de overlevering uws vaders, wiens leven U tot richtsnoer verstrekt en wiens aandenken steeds in eere blijft, hebt Gij, naar zijn voorbeeld, uw gansche leven, den Koning en den Vaderlande, en in het bijzonder der stad en der provincie Antwerpen gewijd.

Immer en alom op de bres voor het algemeen welzijn, zijt Gij, van af den eersten stap uwer openbare loopbaan in Provincie-Raad, Senaat en Kamer van volksvertegenwoordigers, met de zuiverste inzichten bezielde geweest.

In alle omstandigheden zagen wij den heer Baron Osy van Zegwaert optreden als de eerlijke voorstander van het recht, als de talentvolle en krachtdadige verdediger van

den godsdienst, van onze door de Grondwet gewaarborgde nationale instellingen, van de eenwenoude en niet minder kostbare vrijheden onzer fiere belgische gemeenten, van de rechten onzer geliefde en schoone vlaamsche moedertaal, van de belangen van Landbouw, Handel en Nijverheid.

Na zulk leven vol van verdiensten aan het land bewezen, hadt Gij het recht, Mijnheer de Gouverneur, den aanzienlijken post te weigeren, waartoe het vertrouwen des Konings en den algemeenen wensch der Provinciebewoners U riepen.

Maar de edele en vaderlandslievende stam der Osy's van Zegwaert kent geene rust, wanneer het algemeen welzijn in zake is.

Zonder aarzelen hebt Gij uwe bijzondere aangelegenheden opgecofferd om voortaan al uwe stonden te wijden aan het Bestuur onzer schoone provincie, dit sierlijk kleinnood der Belgische Kroon!

De Goddelijke Voorzienigheid beware U lange jaren aan de liefde van al uwe bestuurders! Zij vergunne U, al het goede te verwezentlijken, dat Gij tot ons aller wensch, en met de rechtschapene en verkleefde medewerking van al de U toegenegene Overheden, beoogt.

Uw wijs, voorzichtig en bedrijvig geleide verzekert ons allen, zedelijken en stoffelijken vooruitgang, voorspoed, cendracht en vrede!

Aan den WelEdelen heer Baron Osy van Zegwaert, onzen welbeminden Gouverneur!

M. de Gouverneur beantwoordde deze beide heildronken als volgt :

Mijnheeren,

“ Het is met een waar genoegen dat ik u geluk kom wenschen voor de eenparige gevoelens van warme vaderlandsliefde met welke gij den heildronk hebt begroet, door uwen achtbaren burgemeester aan onzen beminden koning en aan zijn doorluchtig stamhuis ingesteld.

“ Eene bevolking, die hare instellingen lief heeft, vereert haar zelve met haren vorst te vereeren.

“ Mijnheeren, de woorden die de alom geachte burgemeester van Turnhout mij heeft toegestuurd, zijn voorwaar te vleidend; niettegenstaande de zeer vereerende en zoo gulhartige toejuichingen, komen ze mij voor als gansch overdreven.

“ In het openbaar leven heb ik alleenlijk getracht mijne plichten te kwijten en niets meer gedaan dan zoo-veel andere burgers, die geroepen worden een politiek mandaat uit te oefenen. Als bestuurder begin ik slechts nog maar mijne taak.

“ Ik heb zeker niets meer gedaan dan uw achtbaren burgemeester, die thans als opperhoofd uwer stad, zelf de

roemrijke erfenis van zijnen alom geachten en beminden vader heeft opgenomen, en ook zoo weerdig in de wetgevende Kamers onze schoone Kempen vertegenwoordigt. Laat mij op mijne beurt drinken op Turnhout en op zijn magistraat; op de Kempen, die keurstreek onzer vlaamsche, godsdienstige en vaderlandsche provincie — aan Turnhout, aan de Kempen — aan hunnen voorspoed, aan hunne toekomst. Die toekomst berust thans in onze handen! Wij zullen samenwerken om haar heilvol te maken!

Om 6 1/2 ure gaf de fanfarenmaatschappij *De Onafhankelijken* een concert op de kiosk der groote markt welke, evenals het stadhuis, schitterend was verlicht.

Om 8 ure verliet Mr baron Osy van Zegwaert onze stad.

SLAG VAN TURNHOUT

op 27 October 1789.

Overeenkomstig het verlangen des Raads, tijdens de bespreking der Patriottenfeesten van verleden jaar uitgedrukt, werd er op 30 oktober 1889 in de hoofdkerk van St. Pieter, namens de Stad Turnhout eene plechtige mis opgedragen tot zielerust der gesneuvelde burgers en Patriotten bij den Slag.

Deze zielemiss werd door onze Stedelijke Overheden en door eene ontzaglijke menigte bijgewoond.

Zoo werden de eeuwfeesten gesloten, welke in Turnhout, dank zij de ievervolle werkdadigheid van de bevolking, met zooveel luister en geestdrift zijn gevierd, welke de belangstelling van den vreemdeling in zoo hooge mate hebben opgewekt, en bij tijdgenoot en nakomeling in aandenken zullen blijven.

Wij voegen bij het verslag eenige geschiedkundige aantekeningen, onze Stad betreffende, en opgemaakt door den heer P. Vues, Stadsarchivist.

Voor al wat Stadsbelangen betreft, blijven wij voortdurend op uwe welwillende medewerking rekenen.

Te Turnhout, in openbare zitting des Gemeenteraads van 6 October 1890.

Ter ordonnantie :
De Secretaris,
H. PEETERS.

De Burgemeester,
P. DIERCKX.

GESCHIEDKUNDIGE BIJDAGEN

UIT DE

Archieven van Turnhout.

1590.

Authentieke Stukken van den Graaf Charles de Mansfeld, generael der Artillerie in Spaenschen dienst gegeven in 't kamp van Terheyden ten jare 1590.

Scavoir faisons à tous ceulx qui la pr^{te} voiront que pour certaines considérations et respects el en vertu de la charge qu 'avons presentem de son Altesse, avons prins et prenons en notre protection l'e sauvegarde la franchise de Turnhout avecq tous les inhabitans d'icelle leurs grains, fourages, bestiaux et aultres biens, meubles et immeubles sans aucune reserve; ordonnant et commandant bien expressement de la part de son Altesse à tous ceulx quil appartiendra, de n'y faire ou permestre d'estre fait aucunes foules oppressions ou dommages mesures et n'y loger sans ordre bien expres de son Altesse ou moi a paine d'incourir son indignation et estre chastiéss comme infracteurs de sauvegarde. Fait à Terheyden le V d' avril 1590. Etail Signé. Charles Cte de Mansfeld.

Scavoir faisons à tous ceulx qui la pr^{te} voiront : que pour certaines considérations et respects et en vertu de la charge qu'avons de son Altesse

avons prins et prenons en notre protection et sauvegarde la franchise de Turnhout avecq tous les inhabitants d'icelle leurs grains, fouragés, bestiaux et tous leurs biens meubles et immeubles sans aucune reserve. Ordonnant et commandant de la part de son Altesse à tous ceux qui appartiendra de n'y faire ou permettre estre fait aucunes foules oppressions ou dommages mesures de n'y loger sans ordre bien expres de son Altesse ou moi ; A paine d'incourir son indignation et estres chasties comme infracteurs de sauvegarde, permettant et accordant aux dits inhabitants en cas que aucuns volussent contrevénir a ce que desus, et les faire aucun oultrage de se mestre en defense contre iceux, et en cas que ! en se defendant ils viennent a tuer aucuns, déclarons qu'ils ne seront jamais recherchés ou inquiétés.

Fait à Terheyen le IX de May 1590. (Etail Signé) Charles C^e de Mansfeld.

Ordonnons et commandons de la part de son Altesse à tous manans et inhabitants des villages de la franchise de Turnhout de prendre les armes en mains et faire guet et garde tant de jour que de nuit et ne laisser passer ou repasser aucuns soldats de quelle qualité ou nation qu'ils soyent, sans monstrier pasport de nous ou de leurs capitaines ou aultres qui comanderont sur eulx ; Leur donnant a cest effect plain pouvoir et autorité absolut, Fait au Camp de Terheyden le 15 d'apvril 1590. (Etail Signé) Charles C^e de Mansfeld.

1690.

Jets over de latijnsche scholen in Turnhout.

Alsoo by vonnisse interlocutoir gewesen in den raede van Brabant, tusschen die Eerw. heeren Deken ende Caple binnen Turnhout met hun gevoeght den heere prior van Corsendonck ende den Rector van de latijnsche scholen gecorigeert binnen deselve vryheyt supplten ter eenre, ende die schepenen ende geswören representerende het corpus derselve vryheyt gede ter anderen syden aen de jerste supplten is geaccordeert de recedentie van het ghesagh aen hun gereserveert by het accordt met de gedaeghde aengegaen den 10 July 1596 soo wel over de latijnsche als duytsche scholen, binnen de stadt ende vryheyt van Turnhout ende dat desmettegenstaende die Eerw. Paters minnebroeders alhier sonder eenich het minste consent ofte permissie van den voors. caple, op heden sich hebben vervoordert ende soo verre verstout van alhier binnen dese vryheyt de jonckheydt by malcanderen te vgaederen ende scholen te doceren directelyck tegens d'Authoriteyt aen den voors. Caple als opperscholasters van den latijnsche ende duytsche scholen over honderden jaeren gecompeteert hebbende ende by den voorschreven vonnisse interlocutoir gesirmeert : soo ist dat by die voorschreven heeren van Caple mits desen wort versocht den not^e Slaets om sich ter presentien van getuygen te transporteren by den Eerw. Pater Guardiaen van den convente der voorschreven minnebroeders oft synen vicarius ende by de paters deselve scholen docerende ende aen de selve vuyt des gemelt capitels naeme als opperscholasters aensegge datten voorschreven cappitule niet en vstaet te gedoogen dat desselfs paters, sonder hun vorich consent ofte permissie binnen dese vryheyt eenige scholen sullen doceren ende vervolgens datten voors. Caple aen hun hetselve doceren is, verbiedende ende interdic-

rende daer inne voorts te gaen, protesterende ondertusschen van feytelyckheit ende attentael begaen tegens het voors. scholasterschap ende vonnisse ende wyders pro ut Juris, mitsgaeders oock over alle costen, schaeden ende interesten ter saecken dyere alreede geleden ende alnoch te hebben te doen ende te lijden om et^a, ende hetselve gedaen synde hier onder te stellen pertinent relaes om et^a. Actum in loco capitulari desen 26 7ber 1690, onder stont : de mandato dominorum de capitulo subscribor, ende was onderteeckent Henricus Joannes Van Cantelbeek.

Den ondergeschreven notaris by den voors. raede geadmittleert tot Turnhout residerende relateert mits desen sich ten vsoecke als boven getransporteert te hebben by die Eerw. Paters minnebroeders alhier (actuelyck besich synde mette scholen te doceren) als oock by den Eerw. Pater Guardiaen derselver convente alhier ende aen hun aengeseght uyten naeme van voors. caple als opperscholasters van de latynsche ende duytsche scholen datten selve Caple niet en verstaet te gedooogen datte Paters minnebroeders sonder hun voorich consent eenige scholen sullen doceren ende wyders aen voors. docerende Paters als aen Pater Guardiaen uyten naeme als vooren vboden ende geinterdicieert in het doceren voortstegaen ofte te laeten voortsgaen, oock relateert den onderges. not^s uyten naeme ende wegens den vs. Caple over het voors. actuelyck doceren der gemelde Paters geprotesteert te hebben over feytelyckheit ende attentael daer door begaen tegens het voors. scholasterschap ende den vonnisse bij de bovenstaende acte gereclameerts mitsgrs over costen, schaeden ende interesten daer door alreede gehad ende alnoch te hebben, te doen ende te lyden om et^a welcke docerende Paters daer op voor antwoord gaven dat sy daer waren gesonden ende Pater Guardiaen seyde tis wel ; sonder voorders ofte andersints te ant^{den}.

Aldus gedaen in de voors. scholen daer de voors. Paters waeren docerende ende binnen den voors. convente desen 27 7bris 1690, ter presentie van Sebastiaan Govaerts doude ende Sebastiaan Govaerts djonge getuygen in desen vsocht. Ende is aen voors. Pater Guardiaen en aen de hierboven staende acte

als dit mijn relaes geleverd copye die hy heeft aenveert ; Ende is de minute deser by die getuygen beneffens my not^s ondert^d. onderstontet^s. Testor, ende was onderteeckent ; N. Slaets not^s pub^s.

Ondergeschreven verclaeren en getuygen mits desen dat wij met recht ons willen maintaineren in het Rectoraet en scholen van Turnhout door het Eerw. Cappitel en heere Schepenen der vryheydt ons eertyds vergunt tot welcke maintenu wy ons geerne begeven mits het voors. cappitel in oncosten en met ons sal concurreren en altydt op ons clooster hebben speciaal regard, om daer vuyt te aenveirden Religieusen bequaem tot het Rectoraet en doceren van de scholen, op welcke conditien wy ons met het voors. cappitel in de voorvallende saecke conjungeren tot wiens directie wy volmachtich maecken onsen heere prior, ende was onderteeckent : Actum binnen Corsendonck den 27 Junij 1690 fr. Henricus Balthazar de Moor, prior Corsendoncanus, fr. Joannes Anthoni Snyders supprior, fr. J. B. Wouters, fr. J. B. Snelle, fr. J. Moonssens, onder stont gecollationeert met ende tegens syn origineel ende door my onderges. not^s daer mede bevonden 't accorderen. Desen 3 October 1690, quod attestor ende was onderteeckent. N. Slaets not^s pub^s.

Vuyt crachte ende authorisatie deser bovengeschrevene acte soo hebbe eck ondergeschreven gesubstitueert ad hanc lites den procureur Charliers in den rade van brabant, postuleren advoyerende en approberende que acta sunt tot datum deser, den sevensten october 1690, ende was onderteeckent, Fr. Henricus Balthazar de Moor prior Corsendoncanus, onder stont, Accordeert met syn principael, Attestor ende was onderteeckent N. Slaets not^s pub^s 1690.

Aen den Coninck in synen Raede van Brabant.

Verthoonen reverentelyck die Eerw. heeren van den Capitele van S^{ie} Peeters binnen Turnhout, hoe dat sy hier te hove hebben vonnisse geoblineert den twelfsten septembris lestleden tegens die regeerders aldaer waer bij de recredientie van het gesagh soo over de latyn-

sche als duytsche scholen, aen hun supplianten is geaccordeert ende dyen- volgens hebben sy Remten naer vermoghen van dyen verboth, interdict ende protest ghedaen als in het gheannexeerde, tegens die Eerw. Paters minderbroeders over hun actuelyck en voortsgaen in het doceren der latynsche scholen, ende alsoo des niettemin die voorseyde religieusen hun soo verre van dijen nijettegenstaen feytelycken in het voors. doceren te persevereren tot illusie van den gemelden vonnisse en anden voornoempden raede en recht de suppliten en dat sy hier te hove hun hebben vervoordert van te concluderen tot nulliteydt van den voors. vhode waer tegens die supplianten oock hebben geantwoort ende de validiteyt van dyen aengewesen, trachtende middelerteydt te continneren in hunnen feytelycken aenstel en attentael, onder d'ombre van de voors. procedure soo vinden deselve hun gedwonghen 't adresseren aen de souvereyne macht van den hove. Oitmoedelyck biddende 't selve gedient sij soo de voors. regeerders van Turnhout als de geseyde Paters minderbroeders 't interdiceren van in prejuditie van de voors. gheaccordeerde recredentie iedt 't attenteren op alsulcke pene als 't hof sal vinden te behooren cum expensis.

Ende in cas van voeginge interim en bij provisie interdictie d'welck doende ett'.

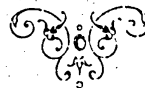
Copie van appointemente.

Gehoort den heere rapporteur die suppliten sullen hun versueck doen voor commissarissen partye daer toe behoorelyck gedaeght synde ende sonder prejudicie van dyen. 'T hof interdicert deselve partye in prejudicie van de geaccordeerde recredentie alhier vermeld iet 't atteneren op pene van naerdere provisie, actum seven en twintich Octob. 1690 geparaph' Sr : vi. en onderth' Gaillard.

Copie van relaece :

D'insinuatie van dese requeste ende Apostille vuyt crachte van authorisatie op andere der suppliten requeste gestelt is ghedaen by onderges. not^s binnen Turnhout residerende soo aen de heeren schepenen ende re-

geerders als aen de Eerw. Paters minnebroeders tot Turnhout voors. ende deselve respectivelyck met eenen ghedaeght hebbende om te compareren op den sesthienden november courant ten twee uren naer mid- dagh binnen Brussel voor den heere raet, Vaes ende secretaris Gaillard als commissarissen ten eynde als in de voors. requeste ende Apostille. Actum desen sevensten November sesthien hondert negentich, ende hebben aen den voors. regeerders, als de Paters minnebroeders respectieve ge- levert copie van dese requeste, Appostille en dit myn relaes die sy heb- ben aenveert; onder stont, quod attestor ende was onderteckent N. Slaets, notaris publ^s 1690.

1790.

Uit de generale vergaeding gehouden binnen Brussel den 18 November 1790.

Lieve ende Wel Beminde.

Den Raed ende Procureur-Generaal van Brabant ons verslag gedaen hebbende dat eenige kwalijk geintentioneerde niet op en houden het Land te doorloopen, om aldaer ontrustende propositen uyt te strooien, met inzicht van te verslappen den iever der inwoonders, dewelke zig zoo kloekmoediglyk hadden geconformeert aen onze Reglementen van den 4 ende 27 Juli lesleden, zoo aenzoeken ende des niettemin belasten Wy UL., onphoudentlyk te doen republiceren ende aenplakken, alwaer het behoort, de gezeyde Reglementen, waervan hier onder Copey volgt, ende alle hulp ende bystand te geven aen de ingezetenen die zig hier naer zullen vervoegen.

Wy blyven.

UL. Geaffectioneerde,

Die Dry Staeten, Representerende het Volk van het Land ende Hertogdom van Brabant.

Ter ordonnantie

J. J. J. Moris.

Lieve ende Wel Beminde.

Het Souvereyn Congres der Vereenigde Nederlandsche Provinciën, onderschept hebbende, dat de verraders ende gezworene vyanden van het Land, verbittert zynde door de nederlaegen dewelke zy ontfangen hebben, zig alnog zoeken te regten, ende hunne vraek te nemen over de goede ende

— 109 —

getrouwe ingezetenen, dewelke aen hunne kwaede inzigten zoo dapperlyk hebben wederstaen, ende aldus het geheel Land in wanorder te stellen, om langst dien kant aen de oostenryksche den ingang in het Land te openen, waer van een gevolg zoude zyn, dat zy met meerdere bitterheid in het Land zouden rukken; dat zy, ziende dat zy de onoverwinbaere Nederlanders onder hunne dwingelandye ende slavernye nyet en zullen kunnen behouden, hunne vraekzugt zullen uytwerken op UL. persoonen ende goederen, dat zy uwen gezegenden ende ryken oogst zullen verwoesten, uwe huizen vernielen, uwe vrouwen ende kinderen ombrengen, uwe kerken plunderen, dat zy UL. Godsdienst zullen beletten, om aldus UL. afte trekken van UL. Heylige Religie, wetende dat de hulp van God UL. aen hunne slavernye heeft onttrokken; met een woord, dat zy alles in het werk leggen, om van deze schoone Provincien eene enkele verwoesting te maeken.

Wy en Vermeynen nochtans nyet, dat zy iet diergelyke zouden derven waegen, dog om buiten alle verwagting nyet overrast te worden, heeft het Souvereyn Congres ons voorgesteld het ontwerp hier onder volgende, om by dien middel aen deze Landsvyanden te ontnemen alle hope van in hunne strafbaere ondernemingen te lukken. Wy en hebben dit ontwerp niet alleenlyk met veel genoegen aengenomen ende goedgekeurt, maer wy zyn daer en boven van vast gevoelen, dat het ten hoogsten noodzaekelyk is, het zelve selfs ende zonder eenigen den minsten uytstel in het werk te leggen, opdat aldus de Landsvyanden, overtuygt zynde van den onvermoyelyken iver ende onuytputtelyke manhaftigheid der Nederlanders, als wanneer men hunne vryhyd wilt aenranden, cyndelyk zouden afzien van den laesten slag, denwelken zy misschien nog zouden willen waegen.

Dit ontwerp van het Souvereyn Congres en sluyt niet uyt de voordere maetregels, dewelke de kloekmoedige ende getrouwe inwoonders hier by nog zouden kunnen voegen, om meerder ende meerder aen den vyand te onttrekken alle hope van in het land te rukken, ende dus allen zynen vraekzugt magteloos te doen worden ende in rook te zien vergaen.

Om dan hiertoe des te beter te geraeken, hebben wy goedgevonden voor te schryven de naervolgende regels.

EERSTEN ARTIKEL.

Alle Magistraeten ende Welhouderen der Steden, Dorpen ende Vryheden zullen zorge draegen, dat er op den kloktoren gestelt worde eenen inwoonder van die stad, dorp ofte vryhyd den welken gelast zal zyn de storm ofte alarm klok te slaen zoo haest hy zal vernemen het naederen van eenige vyandelyke trouppen, ofte kwade bende op den Brabantschen bodem.

II.

Daer zal eenen diergelyken persoon aengesteld worden by daege ende eenen by nagte, zoo daeniglyk, dat den eenen van den toren niet en zal mogen gaen voor aleer hy door den anderen zal afgelost zyn.

III.

Deze schikking zal besonderlyk plaetz hebben voor de steden, dorpen ende Vryheden, dewelke grenzen aen de landen, van de heerschappye der Vereenigde Nederlanden niet zynde, mitsgaeders dewelke maer vier mylen hier van gelegen zyn.

IV.

Zoo haest er op eenen toren de storm ofte alarm klok slaet, zal men selfens op de by gelegene torens eensgelyks de storm of alarm-klok slaen, om aldus successievelyk de alarm klok te doen slaen het geheel land door.

V.

Op den slag der alarm ofte stormklok zal iederen inwoonder zig wapenen met vuer roeren, buspoeder ende grof loot, ofte by gebrek van dien met ricken, vorken, stokken, ofte met alles het geene het beste mogelyk zal zyn, om aldus gezamentlyk den vyand aenteranden ende te verjaegen.

VI.

Die wethouderen zullen zorge draegen, dat de placeerten, ordonmantien, ende bevelen op het stuk van patrouillen stiptelyk worden onderhouden, ende naementlyk dat er dagelykx rondgae eene salryke wagt ofte patrouille, gewapend met vuer roeren, buspoeder en grof loot, zoo by daege als by nagte, welke wagt onophoudelyk zal waeken voor de vylichyd der stad, dorp, etc. zal aenhouden alle vremdelingen, onbekende ofte eenigzints suspecte personen, ten waere zy voorzien waeren van eene goede pas.

VII.

Allen inwoonder ende naementlyk degene, die van wagt ofte patrouille zyn, zullen op het eerste berigt van naerdering van vyandelyke soldaaten ofte kwaede bende op den Brabantschen bodem, selfens hiervan tyding doen aen iemand van de wet der plaetz ende aen den wacker op den toren, ten eynde de stormklok selfens geklipt worde, zullende deze respectieve aenbrengers niet te min gehouden zyn uyt te drukken de bewyzen dewelke zy van die naedering hebben.

VIII.

Tot dien zullen die van de wagt gedueriglyk ende op alle mogelyke wyze informeren ofte die vremde benden eenige 'ewegingen doen ende langs welken kant.

IX.

Alle de Wethouderen, Drossaerden, Meyers ende alle ende iegelyke bedienders der steden, dorpen etc. zullen nauwkeuriglyk mede werken ende toezien, dat alle hetgene voorschreven is, stiptelyk ende zonder uytstel worde onderhouden.

Wy verwagten ons, dat alle getrouwe ingezetenen deze regels benefens het hieronder volgende ontwerp van het souvereyn congres stipte-

lyk ende zonder uytstel zullen in het werk stellen, ende dat niet gene stad, vryhyd, dorp ofte vlekke zynen patriotismus zal willen laeten overtellen door eene andere, maer ter contrarie dat zy alle gelyk zullen toonen, dat zy ware Nederlanders zyn.

Ondertusschen waerschouwen wy UL., dat wy eerstdaegs UL. een voorder ontwerp zullen toezenden tot betere ende kragtigere uytvoering van het gene van het souvereyn congres, dog alzoo den vyand daegelykx zyne listen zoude konnen in het werk leggen, om UL. te overassen, zoo aenzoeken wy UL. op het krachtigste ende door de liefde voor UL. Heilige Religie ende Vaderland, van UL. te wapenen ende by provisie zoo veel mogelyk aen het meer gezeyd ontwerp, mitsgaeders aen de artikels van het bovenstaende reglement te voldoen.

Wy zyn,

Lieve en Welbeminde

UL. geaffectioneerde

Die dry Staten Representorende het volk van het Hertogdom van Brabant.

Ter ordonnantie

J. J. J. Moris, loco De Jonghe.

Brussel, 3 July 1790.

Aan de heeren Staeten van Brabant.

Hoogmogende Heeren,

Alhoewel wy allen reden hebben van te hopen van eerstdaegs onze vryhyd vastgesteld te zien, en konnen wy ons zelve niet vleyen, dat het naederen van eenen zoogewenschten oogenblik onzen vyand niet en zal aantlokken, om te doen de crachtigste ende laetste poging om in 't land weder te komen ende ons andermael in zyne slaverney te werpen.

Het is, Myne Heeren, om een zoo schrikkelyk ongeluk te voorkomen, dat het congres gemaekt heeft een ontwerp van Reglement tot oprechting van een corps van vrywillige in geheel het land, verzèkert zynde, dat uwe hoogmogende aenstonts tot uytwerking zullen brengen dezen ontfaelbaeren middel om het Vaderland van alle onderneming van den vyand te verlossen.

Wy blyven

Hoogmogende Heeren

UL. Genege en goede vrienden

Het Souvereyn Congres der vereenigde Nederlandsche Staeten

(was onderteekent); De Grave, Prèsidant

H. C. N. Van Der Noot, loco Van Eupen.

Het Souvereyn Congres der vereenigde Nederlandsche Staeten, heeft in aendagt genomen de groote en gewigtige diensten, gedaen door de vrywillige, zoo tegen de Inlandsche als uytlandsche vyanden, het heeft daerenboven overwogen den uytnemenden iver die iederen inwoonder bezielt voor de behoudenis van zyne rechten, van zyne vryheyd ende van de Religie zynder voorouders, ende oertuygt zynde, dat niets eygendor en is om aen de Nederlanders deze lofryke voordeelen eeuwiglyk te verzekeren en zelfs om hun onoverwinbaer te maecken, als op te rechten binnen alle de steden, vlekken en dorpen der vereenigde Staeten, eene militia van Volontairen, die, zig onderwyzende in de oefening der wapens ende krygs evolutien, altyd gereed zoude zyn, te komen tot hulpe van 't Vaderland, ende hetzelve te onttrekken aen de ontzaggelykste anvallende der vyanden: naer deze overweging heeft het Congres gooordeelt te moeten staeken zyne gewichtigste bezigheden, om te werken aen het maken van een reglement hetwelk de Belgische Natie moet ontzaggelyk maecken in de oogen van gansch Europa.

Vervolgentlyk wakkert men aen alle de ingezetenen in staet, van de wapens te draegen, om deel te nemen in het corps der Vrywillige

die, even als degene die opgerecht zyn binnen de Hoofsteden, zullen opgerecht worden binnen alle de kleyne steden, vlekken ende dorpen (verscheyde dezer hebben alreede diergelyke corpora opgerecht) der Belgische vereenigde Staeten : soo als volgt :

EERSTEN ARTIKEL.

Daer zal wezen eenen Opper-Commandant binnen de Hoofd-Steden van iedere Provincie, die het bevel zal hebben over alle de volontairen van zyn quartier ofte district.

II.

De Staeten zullen onze Provincien verdeylen in districten of quartier, op de wyze, gelyk zy zullen vinden te behooren.

III.

Ieder dorp zal hebben eenen capiteyn, lieutenant, onder-lieutenant, onder-officiers, trommelaer, ende ysfelaer.

IV.

Den Capiteyn van ieder dorp zal houden een register, in 't welk geschreven zullen zyn de naemen, toenaemen, ouderdom ende qualiteyt van iederen persoon die deel zal willen nemen onder de vrywillige.

V.

Iederen Capiteyn zal toezenden een dobbel authentiek van zyno registers aen den oppercommandant van het district, en dezen aen de Staeten van de Provincie, ende aen het Congres.

VI.

't Welk hy van gelyken zal doen ter ieder verandering die aen hun corps zal overkomen : dat is te zeggen, is 't zaeken eenen vrywilligen uitscheyd, oft dat eenen anderen zig uitschrijft, dat zy hiervan kennisse zullen geven als art. V.

VII.

De capiteyns zullen zorge draegen van in dit corps niet te aenveerden als mannen van een klaerblykelyk goed gedrag bevestigd door de getuygenis van den pastoor ende van de weth.

VIII.

Het betaemt zoo voor de eere van deze volontairen als voor het welzyn van dien dienst die hunnen iever bereyd is te doen uytmunten voor het vaderland, dat zy hebben een distinctief teeken; het betaemt vervolgens dat ieder dorp zig kieze een couleur van collé en opslaegen, zoo als verscheyde dorpen alreeds gedaen hebben uyt hun eygen.

IX.

Aengaende degene onder deze vrywillige die geene fusieken en hebben, ofte in staet niet en zyn van zig deze te bezorgen, ende dat men boven dien goede uytwerking verhoopt van den dienst die zy zouden kunnen doen, de Staeten zouden kunnen de wethouderen autoriseren, om zig te bezorgen een betaemelyk getal dier, die gestelt worde in bewaernis, ende altyd zullen blyven in de wagt van het dorp, en waervan men de uytdeyting zoude doen enkelyk in het geval van nood ofte voor de exercitien.

X.

In gelyke bewaernis zal altyd gereed gehouden worden een getal van kogel-cartouchen, geproportionneert aen het getal der vrywillige, zoo daenig, dat er ten minsten zy sestig cartouchen voor iedereen.

XI.

Den capiteyn van 't dorp zal zorge hebben van aenteweyzen eene plaets oft punt van vereeniging, waer alle de vrywillige zig sellens gewapenderhand zullen moeten begeven op het eerste signael van allarme, het-

welk zal zyn, of de klok, of de trommel, of zulk ander als de capiteyn der vrywillige zal vinden te behooren, volgens de omstandigheden en volgens dat hy hun zal hebben verwittigt.

XII.

Voor gelyke gevallen zal den opper-commandant van 't district tydelyk aenthoonen eene plaats van generale vereeniging voor het district.

XIII.

Enne alzoo wy naederen den oogenblik van onse vryhyd gegrondvest te zien en om deze redenen misschien in 't gevaer zyn van heftiger te worden aengerand, zoo is den wensch van 't Congres dat den list der vrywillige, hunne waepeninge ende hunne exercitien gedaen worden sonder het minste tyds verlies : het zal den middel zyn om te veydelen alle inzigten van onze vyanden en zelfs te voorkomen de bloedstortinge van onze medeborgers.

XIV.

Om deze redenen verzoeken wy de respectieve Staeten, instantelyk in ieder dorp te noemen den capiteyn ende andere officieren vermeld in den III art. op de wyze als zy zullen vinden te behooren.

XV.

Dit gedaen, verzoeken wy dezelve Staeten, zonder vertoef te procederen tot de verdeylingen van de districten, ende tot benoeming der oversten conformentlyk aan den II artikel.

XVI.

Het congres wensch ook wel vuriglyk, dat ieder corps der volon-tairen 't seffens voorzien zy van een Vendel, en wakkert aen alle Heeren Pastoors ende Wethouderen, door liefde voor het Vaderland aen te wen-

den allen mogelyken iver ende werkzaemheyd, opdat dit Reglement aen-stonst ter executie zy gestelt, want 's Lands geluk zulcx verheyscht.

XVII.

En terwylen alle deze ieverige inwoonders zig zullen bezig houden met te volkomen aen onzen wensch, den welken het enkel welvaeren van de Republiek en van onze medebroeders ons heeft ingegeven, zal het congres onophoudelyk een naerder Reglement maeken die zal dienen tot handhaeving van 't goed order, en voorzien in allen het gene zal kunnen stryken tot den luyster van die manhaftige inwoonders, vordedigers van het Vaderland.

XVIII.

Dese vrywillige zullen in handen van de Wethouderen van hunne respectieve dorpen, doen den selven eed gelyk gedaen hebben de Vrywillige van de steden.

Actum in 't Congres, dezen 3 July 1790.

Was onderteekent P. S. Van Eupen

Leeger stont

Voor Copey (onderteekent) P. S. Van Eupen.

De overwinning door de Brabantsche Patriotten te Turnhout op de Oostenrykers behaald, was geene afdoende zaak geweest, om het vry te maken Vaderland van de invallen der vreemden te vrywaren; neen, daggelyks gingen en kwamen er nieuwe troepen om het stelsel der Patriotten te dwarsboomen en hunne plannen te vereidelen, die zy voor 's lands welvaren vormden.

Het volgend schryven van den heer P. De Lannoy als algemeen commissaris, gedaan uit Brussel, de dato 23 December 1890, aan de Regeerders van Turnhout, gaf hiervan het klaarste bewys.

Myne Heeren,

Syne Excellentie den Veldmarechal Baron de Bender hebbende aengewesen om sikh te setten in de stadt van Turnhout, eene divisio der jaegers van Dandiny, bestaende in 233 mannen, ben ik gelast in myne qualiteyt van Commissaire generael civiel, van er UEd. van kennis te geven en UEd. te voorcomen dat er te voor een officier van dit corps sal afgesonden syn om te beraedtslaegen met UEd. Myne heeren, het logement van desen trouw, dat is geseyt, ten eynde er-aenstonts word voortgegaen met in staet te stellen de casernen, indien er syn, en met te besorgen stooven en bedden met toebehoorten dewelcke het krygsvolk sal noodigh hebben, mitsgaeders met te nemen nootsaekelycke schiekingen om aen hetselve te besorgen het brood, het voeden, voor de peerden, het strooy, vuer en licht en andere nootsaekelykheden : aengesien in de tegenwoordige omstandigheden het gansch onmogelyk is dat de generaele Directie van levensmiddelen voor de trouwen van Syne Majesteyt can voorsien door haer selven aen den voorraad van alle die nootsaekelykheden dewelcke sonder dat soude wesen van haere competencien oft behooryckheyd.

Aen UEd. belastende Myne Heeren van in het koopen der provisien waer van gehandelt wort, te stellen alle mogelycke spaersaemheyd, settende tot minderen prys degene bequaem syn dien te ontfangen; UEd. gevoelt wel dat de costen hiertoe noodigh maer en syn een verschot hetwelck hiernaer sal vergelt worden en sikh sal vinden op de subsidien van Syne Majesteyt geconsenteert oft te consenteren; met een woort alles op denselven voet en op deselve manieren gelyck dese dingen gepasseert en vergolden syn in 't jaer 1785 over het different met Hollant.

UEd. sullen bemerecken Myne Heeren, dat de levering van vuer en licht voor het gemeyn geen plaets moet hebben als voor soo veel dat er in uwe stadt soude syn casernen of quasi casernen, dat is geseyt,

plaetsen oft publicque gebouwen die dienen connen voor casernen : in allen geval waer het krygsvolk soude verpligt syn te logeeren in kroegen oft herbergen, sal het sikh moeten contenteeren met het vuer en het licht van den weerd die de slaepplaets ook bezorgt en aen wie men passeert de prysering par hoofd egalyck als in 't jaer 1785.

Het liggen of slaepdingen te besorgen aen de gemeyne in het tegenwoordigh seizoen van den winter bestaet voor de casernen :

1^e In een houte bedstede voor twee personen.

2^e In eenen lynwaeten stroozak inhoudende 25 pont terwe of rogge strooy.

3^e In een matras gemeynelyck genaemt winterdeksel, dekkleed.

4^e In eenen wollen hoofd peluwe.

5^e In een paer slaepplaekens.

Als wanneer het krygsvolk is gelogeert in kroegen of herbergen in de steden oft voorsteden en het plat landt, wordt het slaepen besorghd door den weerd en dit slaepen bestaet in een deksel en strooy geplactst op plancken of herden : en voor twee personen behoort 25 pond strooy dwelek men sluyt, als mogelyk is, in een lynwaet en men sal er alle tien dagen byvoegen 5 pond nieuw strooy en als er geen lynwaet en is, sal men 30 pond geven en men sal dit gansch vernieuwen alle vyftien daeghen.

Men passeert 's winters voor het slaepen, vuer en licht van den weert, twee stuyvers voor elk hoofd sonder onderscheyt.

Wat aengaet de officiers die sikh selfs logeeren sullen, sy moeten op den voet van hunnen tax sikh besorgen den brand en het licht sonder eenighsints te mogen syn ten laste van hunne weerden, in den gevalle sy prefereren van sikh te doen anwysen het logement door de administratie dese sal de weerden moeten voorkomen van het import van den tax en hun gemakelyck maeken door hulp van den aengestelden commissaris, de maendelycksche invordering van desen tax.

Voor de ruyterey passeert men twee stuyvers voor logement vuer en licht par man en eenen stuyver voor het logeren van syn peerd, den-selven tax van twee stuyvers par man, en eenen stuyver per peerd heeft plaats voor de logementen en voorraad des furhwesen geschut etc. etc. wel verstaende dat alsoo dese peerden van furhwesen en geschut niet vast in eene plaats syn, sal het noodigh syn dat den officier commandant of anderen daer van doet houden eene daegelysche besondere uytdrucking, ten het magistraet weet het reël van het logement om sigh alvolgens te reguleren ten opsichte van den tax die moet betaelt worden.

Alle dit voor de ses wintermaenden eyndigende den lesten Meert, waer naer men niet meer passeert als twee oorden voor vuer en licht en eenen stuyver voor logement.

Eyndelyck gelyck men 't al heeft geseyt alle dit moet sigh schieken naer 't gene geplogen is ten jaere 1785, waerom ik voege een exemplair van het reglement des jaers 1785, gedecreteert soo door het gouvernement civil als door het commandement militair. Des niet te min moet ik d'eer hebben van UEd. te voorkomen Myne Heeren van een essentieel punct : 't is dat het nootsaekelyck sal syn van alle maenden te maecken eenen exacten staet waergemaeckt door de orders, ontfanghschriften en quittantien en van dien te presenteren, met de regtverdigmackenden stucken, aen de administratie aen dewelcke Gyl. gewoon syt UEd. te adresseren voor de bekrachting oft waermaecking, de logementen en andere militaire prestatien of beschikkingen ende dit voor den 15 van de volgende maand, ik bidde UEd. en raede UEd. Myne Heeren van te besigen alle mogelycke attentie in uwe werkingen, UEd indachtig maeckende dat het probabel is dat men sal lieren eenen ongeluckigen term of bepaelden tydt aen de weercisschen der respectieve bestieringen, dwelek UEd. eenen dag soude kunnen blootstellen aen verliesen als UEd. die in tydts niet en voorkomt door uwe neerstigheyd. Alsoo syn Myne Heeren de generaele directien die ik UEd. in dit mo-

ment kan geven, de particuliere kennissen die geattacheert syn aen de locale circumstantien en aen de gebruycken tot hier toe gevolgt en naementlyck aen het gene sigh geplogen heeft ten jaere 1785, sullen UEd. aenwysen de andere beschikkingen dewelke soude kunnen betreffen worden te maeken, ik verwacht alle van uwen iver voor het welsyn van den dienst van Syne Majesteyt en ik en soude Mynheeren UEd. niet genoegsaem kunnen opwecken van de hand te leenen aen de omstandigheden dewelcke verheysschen dat men voorkomt alle vertraeging en alle moeyelykheden op de onnatatelycke dispositien te doen tot volbrenging waervan gehandelt word, UEd. versöckende van my soo haest mogelyck te doen een verhael van de schickingen dewelcke UEd. sullen genomen hebben opdat ik er aenstonts rekening van kan doen aen Syne Excellencie den heer feldmaréchal Baron de Bender.

Ik sal altyd seer goerne medehelpen aen al hetgene alle middelen hier omtrent soude connen gemackelyck maeken, hebbe d'eer van te syn met eene volmaekte eerbiedigheyd.

Uwen seer ootmoedigen en onderdanigen dienaar,
(onderteekend) P. De Lannoy.

